

*Aktualizēts meža
kokaudzētavu saraksts*

*Natura 2000 maksājumi –
nepalaid garām!*

*Padomi meža
darbiem pavasarī*

*Kas ir zemes balles,
kur tās var apskatīt?*

*Sarmīte Grundšteine.
Sēkliņa pa sēkliņai
visa mūža garumā*

Foto: Ludmila Leilande

IZSLUDINĀTA ĀRKĀRTĒJĀ SITUĀCIJA EGĻU ASTOŅZOBU MIZGRAUŽA IEROBEŽOŠANAI

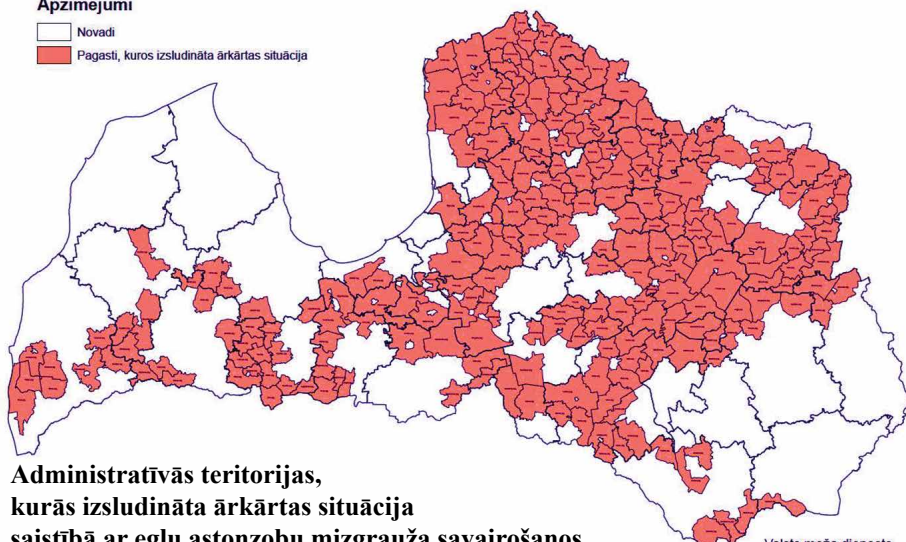
Lai aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes un novērstu katastrofas draudus, kas saistīti ar augiem kaitīga organisma – egļu astoņzobu mizgrauža (*Ips typographus*) – savairošanos, valdība apstiprinājusi rīkojumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu, nosakot saimnieciskās darbības ierobežojumus un aizsardzības pasākumus mizgrauža aktivitātes samazināšanai.

Ārkārtējā situācija izsludināta Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales reģiona 32 novadu 230 pagastos no 2023. gada 1. aprīļa līdz 30. jūnijam. Šajā laika posmā noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi vērtīgajās egļu mežaudzēs un to aizsardzības zonās.

► 3. lpp.

Apzīmējumi

- Novadi
- Pagasti, kuros izsludināta ārkārtas situācija

Administratīvās teritorijas,
kurās izsludināta ārkārtas situācija
saistībā ar egļu astoņzobu mizgrauža savairošanos

Valsts meža dienests

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Aicinām pieteikties kompensācijas maksājumiem par <i>Natura 2000</i> meža teritorijām un mikroliegumiem	2
■ Nomedītās meža cūkas būs jāreģistrē digitāli	2
■ Meža īpašniekus aicina sakārtot meža ugunsapsardzības infrastruktūru	3
■ Latvijas privāto meža īpašnieku viedoklis par dabas vērtību saglabāšanu mežā	4
■ Ogļekļa piesaistes tirgus un mežsaimniecība – aktuālās politikas iniciatīvas Eiropas Savienībā	4
■ Aktualizēts meža kokaudzētavu saraksts 2023. gadam	6
■ Atjauno mežu ar kvalitātiem stādiem!	7
■ Sēkļiņa pa sēkļiņai visa mūža garumā	8
■ Kad ir jau par vēlu	9
■ Kas ir zemes balles, un kur tās var apskatīt?	9
■ Kā rīkoties, ja lauksaimniecības zeme aizaugusi ar kokiem un krūmiem	10
■ Apaļo kokmateriālu produktu cenu tendences	10
■ Kā ierobežot invazīvās sugas mežos?	11
■ Pavasara darbi mežā	12
■ Kokaudzētava "Birchers"	13
■ Ko mežs var sniegt sabiedrībai?	14
■ Lācis Latvijā	15
■ 2023. gada dabas simboli	16

AICINĀM PIETEIKTIES KOMPENSĀCIJAS MAKSĀJUMIEM PAR *NATURA 2000* MEŽA TERITORIJĀM UN MIKROLIEGUMIEM

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) aicina meža īpašniekus pieteikties kompensācijas maksājumiem par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* meža zemēs un mikroliegumos, kas atrodas ārpus *Natura 2000* teritorijām un ir noteikti atbilstoši normatīvajiem aktiem. Šogad maksājuma summas tiek palielinātas.

Tas ir ikgadējs kompensācijas maksājums, uz kuru pieteikšanos izsludina Lauku atbalsta dienests (LAD). 18. aprīlī ir plānots uzsākt pieteikšanos (patlaban Ministru kabineta noteikumu projekts ir nodots saskaņošanā ministrijās). Kompensācijas maksājumiem, kā ierasts, varēs pieteikties elektroniskajā pieteikšanās sistēmā (EPS), aizpildot ģeotelpisko iesniegumu.

Maksājums pienākas par vismaz 1 ha lielu meža zemes platību, kurā uz kārtējā gada 1. martu ir spēkā kāds no mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem:

•196 EUR – aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;

•145 EUR – aizliegta galvenā cirte;

•52 EUR – aizliegta kailcirte.

Mazie mežu īpašnieki, kuru platības ar aprobežojumiem ir zem 1 ha, var apvienoties, lai kopīgi izpildītu prasību par vismaz 1 ha un iesniegt vienu kopīgu ģeotelpisko iesniegumu.

Jāatceras, ka atbalstu var saņemt, ja atbalsta pieteiktajā platībā ir veikta meža inventarizācija, kas ir spēkā uz 1. martu, un inventarizācijas dati ir iekļauti Meža valsts reģistrā līdz 2023. gada 1. martam.

Plašāka informācija par atbalsta pasākumu būs pieejama LAD mājas lapā www.lad.gov.lv sadaļā Atbalsta maksājumi.

MKPC darbinieki visos Latvijas reģionos sniedz konsultācijas, palīdz sagatavot un iesniegt attiecīgo dokumentāciju LAD elektroniskajā pieteikšanās sistēmā.

NOMEDĪTĀS MEŽA CŪKAS BŪS JĀREĢISTRĒ DIGITĀLI

Nākamajā – 2023./2024. gada medību sezonā medniekiem būs jāreģistrē nomedītās meža cūkas mobilajā lietotnē “Mednis”, izmantojot digitālus marķieru numurus. Līdz ar to tiks atcelta prasība lietot fiziskus meža cūku marķierus un papildus iesniegt informāciju par izmantotajām meža cūku medību atļaujām.

Lai sasniegtu Āfrikas cūku mēra vīrusa izplatības ierobežošanas mērķus un uzdevumus, VMD sadarbībā ar Pārtikas un veterināro dienestu pastāvīgi vērtē, cik efektīva ir pašlaik noteiktā meža cūku medību kārtība. Ņemot vērā tehnoloģiju attīstību medību saimniecībā, tika nolemts turpmāk informāciju iesniegt digitāli, kas ļaus ātrāk un precīzāk ievākt datus par nomedītajām meža cūkām, labāk novērtēt radušos riskus un efektīvāk plānot situācijai pielāgotus pasākumus. Tāpat šāds lēmums ļaus ievērojami samazināt administratīvo slogu un datu apstrādei nepieciešamos cilvēkresursus.

“Būtisks ieguvums, reģistrējot nomedītās meža cūkas lietotnē “Mednis”, ir digitāli marķieru numuri. Medniekiem vairs nevajadzēs doties uz Valsts meža dienestu pēc fiziskiem meža cūku marķieriem. Pie

tam, nosūtot nomedītās meža cūkas datus lietotnē, vairs nevajadzēs aizpildīt un iesniegt informāciju par izlietotajām meža cūku medību atļaujām jeb tautā dēvēto trešo pielikumu,” skaidro VMD Medību daļas vadītājs Valters Lūsis.

Mobilā lietotne “Mednis” ir Meža valsts reģistra funkcionalitātei atbilstoša lietotne, kas nodrošinās medniekiem noteikto meža cūku medību norises dokumentēšanas un informācijas aprites prasību izpildi. Autentificētajiem medniekiem “Mednis” papildus nodrošina vairākas citas priekšrocības, tostarp informāciju par sezonas kartes statusu. Tāpat medniekiem, ko pievienojis kāds medību tiesību lietotājs, būs pieejama arī šī lietotāja medību iecirkņu platību karte. Tas uzlabos medību organizāciju un mazinās pārkāpumu risku.

VMD aicina medniekus laikus lejupielādēt viedtālrunos lietotni “Mednis” un iepazīties ar tās lietošanas iespējām. Lietotne bez maksas pieejama gan *Android*, gan *Apple iOS* ierīcēm un lejupielādējama tieši tāpat kā jebkura cita mobilā aplikācija. Gadījumā ja rodas sarežģītumi vai

jautājumi par lietotni “Mednis”, mednieki var izmantot iespēju sazināties ar dienestu, izmantojot e-pastu atbalsts@vmd.gov.lv

Lietotnes “Mednis” izveides projektu īstenojusi biedrība “Zemnieku saeima”, AS “Latvijas Valsts meži”, Latvijas Meža īpašnieku biedrība, Latvijas Valsts mežzinātnes institūts

“Silava”, Latvijas Mednieku savienība un Latvijas Mednieku asociācija. Vienlaikus lietotnē var ziņot arī par tieši novērotiem dzīvniekiem un to klātbūtnes pazīmēm, dzīvnieku nodarītajiem postījumiem lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, mežā un infrastruktūrai, kā arī uz ceļa notriektiem meža dzīvniekiem.

VMD ir valsts pārvaldes iestāde, kas uzrauga meža apsaimniekošanu, medību un dabas aizsardzības reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu, kā arī īsteno meža uguns apsardzību. Dienests uztur Meža valsts reģistru, kur tiek apkopota informācija par mežu, tajā notiekošo saimniecisko darbību, medībām un medījamiem dzīvniekiem. VMD misija ir rūpēties par atbildīgu meža izmantošanu un saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

◀ 1. lpp.

Ārkārtējās situācijas teritorijā ir noteiktas šādas aizsardzības zonas:

- A aizsardzības zona, kurā ietilpst vērtīgā egļu mežaudze,
- B aizsardzības zona, kurā ietilpst skujkoku mežaudzes 100 metru attālumā no vērtīgās egļu mežaudzes nogabala ārējās robežas,
- C aizsardzības zona, kurā ietilpst egļu mežaudzes 101–500 metru attālumā no vērtīgās egļu mežaudzes.

Lai terpēni nepievinātu mizgrauzi un mežaudzes būtu aizsargātas, vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzības zonā ir noteikti šādi saimnieciskās darbības ierobežojumi:

- A un B aizsardzības zonā ir aizliegta koku ciršana, izņemot mizgrauža svaigi invadēto koku ciršanu;
- C aizsardzības zonā ir aizliegta koku ciršana kopšanas un izlases cirtē, kailcirtē un rekonstruktīvā cirtē platībā, kas mazāka par 0,8 hektāriem.

Aizsardzības pasākumi

Mizgraužu bojājumu ierobežošanai ir noteikti aizsardzības pasākumi A, B un C aizsardzības zonā. Tie nosaka, ka, saņemot VMD sanitāro atzinumu, atļauts cirst mizgrauža svaigi invadētus kokus sanitārajā vienlaidu cirtē, ja šīs platības atbilst rīkojumā minētajiem kritērijiem.

Skujkoku izcirtumos, kuros koki cirsti no 2023. gada 1. janvāra un izcirtuma platība pārsniedz 0,8 hektārus, no 2023. gada 1. maija līdz 30. jūnijam izvieto feromonu slazdus. Feromonu slazdus valsts īpašumā esošajā mežā un Rīgas pašvaldības īpašumā esošajā mežā nodrošina meža apsaimniekotājs, bet mežā, kas nav minēts iepriekš, – Valsts meža dienests (VMD).

Ja meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir spēkā esošs apliecinājums koku ciršanai A, B un C aizsardzības zonā un koku ciršana saskaņā ar rīkojumu ir aizliegta, VMD 10 dienu laikā pēc šā rīkojuma spēkā stāšanās izdod lēmumu par apliecinājuma koku ciršanai darbības apturēšanu uz ārkārtējās situācijas laiku.

Informācija par aizsardzības zonām pieejama Meža valsts reģistrā, LVM GEO, kā arī jebkurā mežniecībā.

Svarīgi pārbaudīt egļu mežaudzes

“Maija otrajā pusē un jūnija sākumā meža īpašniekiem vajadzētu pārbaudīt egļu stumbrus, it īpaši, ja koki ir gāzti, izšūpoti vai citādi bojāti. Gadījumā, ja tajos redzami mazi, aptuveni 1 mm gari

caurumiņi (kukaiņu ieskrejas), kā arī svaigas mizu skaidu nobiras koka stumbra pakājē, vēlams doties uz Valsts meža dienestu un pieņemt sanitāro kailcirti jeb galveno cirti pēc VMD sanitārā atzinuma saņemšanas,”
uzsver VMD Meža un vides aizsardzības daļas vadītājs Andis Purs.

Svarīgi atcerēties, ka sausie, mizgraužu bojātie koki risku mežaudzei vairs nerada, taču darbības, kas saistītas ar to izvākšanu vasaras periodā, var veicināt mizgraužu piesaisti audzēm, kurās šos kokus izvāc. Mežsaimnieciskā darbība būtu pieļaujama, ja tā notiek lapu koku audzēs, kur sastopamas vien atsevišķas egles.

Vairāk informācijas par mizgrauzi un tā radīto apdraudējumu var atrast AS “Latvijas Valsts meži” un LVMI “Silava” sagatavotajā materiālā par mizgrauzi un LVMI “Silava” vadošā pētnieka Agņa Šmita prezentācijā “Egļu astoņzobu mizgrauža monitoringa un ierobežošana – 20.04.2022”.

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar VMD speciālistiem organizē seminārus par egļu astoņzobu mizgrauzi.

Sekoiet līdzi informācijai mājas lapā www.mkpc.lkkc.lv sadaļā Semināri meža īpašniekiem.

MEŽA ĪPAŠNIEKUS AICINA SAKĀRTOT MEŽA UGUNSAPSARDZĪBAS INFRASTRUKTŪRU

Tuvojoties meža ugunsnedrošajam laikposmam, Valsts meža dienests aicina meža īpašniekus, tiesiskos valdītājus un par meža objektiem atbildīgās personas apsekt meža ugunsapsardzības infrastruktūru un novērst konstatētās neatbilstības līdz 1. maijam. Tas nepieciešams, lai meža ugunsgrēka gadījumā ātri varētu piekļūt notikuma vietai un operatīvi veikt dzēsšanas darbus.

Ņemot vērā laikapstākļus, ik gadu Valsts meža dienests (VMD) nosaka meža ugunsnedrošo laikposmu visā Latvijas teritorijā. Šajā periodā jāievēro nosacījumi, kas noteikti Ministru kabineta noteikumos Nr. 238 “Ugunsdrošības noteikumi” un kas paredz, ka meža objekta atbildīgā persona:

1) nodrošina mineralizēto joslu ierīkošanu meža ugunsdzēsības tehnikai pieejamās kvartālu stīgās (izņemot kvartālu stīgas, ko izmanto kā dabiskās brauktuves un kuru platums ir vismaz 2,5 m), kas

šķērso vismaz 50 ha lielu meža objektu, kuru veido I ugunsbīstamības klases mežaudžu kopas un izcirtumi (noteikti “Ugunsdrošības noteikumu” 13. pielikumā), vietās, kur augsnes kūdras slānis nav biežāks par 0,15 m;

2) ieaudzētas mežaudžu platības, kas lielākas par 50 ha, I un II ugunsbīstamības klases meža tipos sadala daļās ar dabisko brauktuvi tā, lai mežaudzes nepārsniedz 25 ha;

3) meža objekta autoceļos un dabiskajās brauktuvēs, kas var tikt izmantotas ugunsdzēsības vajadzībām, katru gadu līdz 1. maijam novāc pielūžņojumu, kurš var traucēt ugunsdzēsības transporta pārvietošanos;

4) katru gadu līdz 1. maijam sakārto ceļus un piebrauktuves ugunsdzēsības ūdensņemšanas vietām un uztur tās tādā stāvoklī, lai nodrošinātu ugunsdzēsības transportlīdzekļu piekļūšanu.

VMD aicina laikus sakārtot meža ugunsapsardzības infrastruktūru, lai ie-

spējami ātrāk varētu novērst meža ugunsgrēkus, samazinot to radītos postījumus.

Konsultācijas par meža ugunsapsardzības infrastruktūras sakārtošanu var saņemt pie VMD virsmežniecību inženieriem ugunsapsardzības jautājumos.

Iveta Pavziniuka, Valsts meža dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste

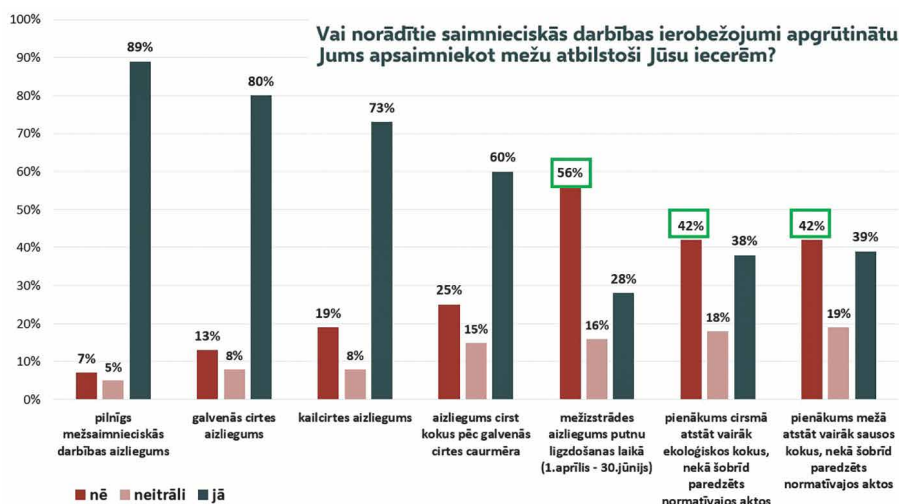

LATVIJAS PRIVĀTO MEŽA ĪPAŠNIEKU VIEDOKLIS

Lai izprastu privāto meža īpašnieku motivāciju līdzdarboties dabas vērtību saglabāšanā, līdzšinejo praksi meža apsaimniekošanā, attieksmi pret saimnieciskās darbības ierobežojumiem, pašreizējo un vēlamo kompensāciju sistēmu, Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi (DAP), Vidzemes Augstskolu (ViA) un citiem partneriem 2021. gada nogalē veica privāto meža īpašnieku aptauju.

Aptaujas ietvaros tika iegūti **599 privāto meža īpašnieku viedokļi**. Lielākā daļa (68 %) respondentu bija vīrieši. Aptauja galvenokārt aptvēra mazu un vidēju platību mežu īpašniekus (39 % aptaujāto norādīja, ka tiem pieder 5–20 ha lielas meža platības, bet 27 % aptaujāto 21–50 ha meža). Aptauja bija fokusēta uz īpašniekiem, kuri ir jau saskārušies ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem – 61 % norādīja, ka viņu apsaimniekotie meži vai to daļa atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā.

Uz jautājumu: “Kādas dabas vērtības ir sastopamas jūsu mežā?” – visvairāk (43 %) meža īpašnieku atzīmēja dabas daudzveidību veicinošus elementus (mirusī koksne, veci dobumaini koki, dažādu vecumu un sugu koki), retus biotopus (21 %), retas sugas (20 %) un dižkokus (14 %). Savukārt 27 % aptaujāto uzskata, ka īpašu

dabas vērtību viņu meža īpašumos nav.

33 % aptaujāto norādīja, ka to mežā ir konstatēti Eiropas Savienības nozīmes meža biotopi (piemēram, Dabas skaitīšanas ietvaros). No tiem meža īpašniekiem, kuru mežos biotopi konstatēti, pret to pozitīva attieksme bija 25 % respondentu, negatīva – 39 %, bet neitrāla – 36 %.

Vairākums (72 %) aptaujāto uzskata, ka meža īpašniekam pašam būtu jāpārliecinās par mežā sastopamajām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām pirms mežsaimnieciskās darbības veikšanas. Bija arī īpašnieki, kas uzskata, ka tas nav jādara meža īpašniekam, bet gan mežsargam,

pirms tiek dota ciršanas atļauja.

Aptaujā tika noskaidrots, **kādi saimnieciskās darbības ierobežojumi visvairāk ierobežotu meža īpašniekus, apsaimniekot mežu atbilstoši to iecerēm**. Rezultāti liecina, ka 89 % respondentu būtu apgrūtināts pilnīgs mežsaimnieciskās darbības aizliegums, 80 % – galvenās cirtes aizliegums, 73 % – kailcirtes aizliegums, savukārt mežizstrādes aizliegums putnu ligzdošanas laikā radītu sarežģījumus relatīvi nelielai daļai (28 %) respondentu, bet pienākums cismā atstāt vairāk ekoloģiskos kokus un pienākums mežā atstāt vairāk sausos kokus,

► 5. lpp.

OGLEKĻA PIESAISTES TIRGUS UN MEŽSAIMNIECĪBA – AKTUĀLĀS

To, ka mežs darbojas kā oglekļa piesaistītājs, fotosintēzes procesos piesaistot ogļskābo gāzi no atmosfēras, šķiet, zina teju katrs. Tāpat to, ka dzīvojam laikā, kad par klimata pārmaiņu ietekmi vienā vai citā aspektā jādodomā gribot, negribot. Par to uzstājīgi atgādina gan mediji, gan arī dabas norises.

Vai būtu iespējams gūt papildu ienākumus, pateicoties meža piesaistītajam ogleklim?

Eiropas Savienības (ES) aktuālās politikas iniciatīvas vedina domāt, ka – jā, tas būs iespējams! Turklāt politikas veidotāji patlaban aktīvi darbojas, lai tas būtu iespējams pēc iespējas ātrāk. ES dokumentos to sauc par oglekļa “audzēšanu” (*farming*) un jaunu zaļā biznesa veidu. Doma par nepieciešamību stimulēt meža un lauksaimniecības zemes īpašnieku iesaisti virzībā uz ES klimata politikas mērķu sasniegšanu pamatota ar ES dokumentos (ES Zaļā

vienošanās) minēto klimatneitralitāti. Atbilstoši sākotnējām aplēsēm minētais līdzsvars nav sasniedzams bez papildu radītās oglekļa piesaistes lauksaimniecības un galvenokārt jau meža platībās.

Kā to nodrošināt, ja pašreizējie SEG emisiju aprēķini (Nacionālais SEG inventarizācijas ziņojums un SEG emisiju prognozes) nesola vieglu ceļu ne pasaulē, ne ES, ne arī Latvijā?

2021. gada nogalē Eiropas Komisija (EK) nāca klajā ar ilgstoši gatavotu ziņojumu par ekonomiski stimulētas oglekļa “audzēšanas” koncepcijas nozīmi (*Eiropas Komisijas paziņojums par ilgtspējīgiem oglekļa aprites cikliem*). 2022. gada nogalē sekoja nedaudz detalizētāks priekšlikums tam, kā tieši oglekļa “audzēšanas” ideju varētu organizēt no pārvaldības puses (*ES oglekļa piesaistes sertifikācijas ietvars*). Tomēr jāatzīst, ka neskaidrību joprojām ir ļoti daudz. Visticamāk tāpēc, ka runa ir par jaunas ES izstrādātas brīv-

prātīgas oglekļa piesaistes sertifikācijas sistēmas izveidi, kuras izpildījumā un iznākumā iesaistās dažādas interešu grupas. Vienlaikus ES plāno ar oglekļa “audzēšanas” palīdzību nosegt aptuveni 13 % no lauksaimniecībā un mežsaimniecībā līdz 2030. gadam piesaistāmā oglekļa (*EK priekšlikums izmaiņām ZIZIMM regulā (ES)2018/841*), līdz ar to – rīcība sekos.

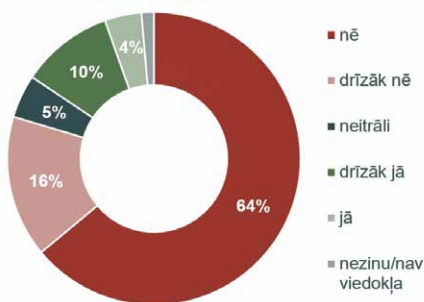
Ko šāda iniciatīva varētu mainīt meža īpašnieka dzīvē?

Veiksmīgas ieviešanas gadījumā visticamāk tiešām stimulētu papildu ienākumu gūšanas iespēju, pārdot oglekļa dioksīdu, kas izteikts oglekļa piesaistes vienībā uz meža hektāru. Tiesa, viss nav tik vienkārši. Ir nepieciešama ticama oglekļa piesaistes uzskaites metodika un pierādījumi tam, ka piesaiste radīta, pateicoties darbībām, kas nav ikdienas prakse. Tāpat nepieciešami pierādījumi tam, ka oglekļa piesaiste noteiktā apmērā turpināsies arī nākamajos gados un piesaistītais nezudīs.

PAR DABAS VĒRTĪBU SAGLABĀŠANU MEŽĀ

Vai esat apmierināts ar saņemtais kompensācijas apmēru?

4. lpp.

nekā pašlaik paredzēts normatīvajos aktos, ierobežotu meža apsaimniekošanu attiecīgi 38 % un 39 % respondentu. Meža īpašniekiem tika jautāts, **cik lielu daļu no meža tie būtu gatavi atvēlēt dabas vērtību saglabāšanai** (ierobežota mežsaimnieciskā darbība), par to nesaņemot kompensāciju, bet pārējā daļā saglabājot spēkā vispārējās prasības meža apsaimniekošanā. 53 % respondentu norādīja, ka nav gatavi atvēlēt dabas aizsardzībai nekādu daļu no meža, bet 24 % primāri dabas vērtību saglabāšanai būtu gatavi atvēlēt 10 % meža. 19 % aptaujāto norādīja, ka dabas vērtību saglabāšanai būtu gatavi atvēlēt 20–50 % meža, bet 4 % aptaujāto vairāk nekā pusi no meža platības.

Meža īpašnieku aptaujas dati liecina, ka ievērojama daļa privāto meža īpašnieku lab-

prāt vairāk uzmanības pievērstu dabas vērtību saglabāšanai savos mežos, ja tam būtu pieejams konsultatīvs un finansiāls atbalsts. Kā nozīmīgākie konsultatīvā atbalsta veidi tika minēti: eksperta konsultācijas mežā uz vietas (42 %), iespēja saņemt informatīvos materiālus interneta vidē (34 %). Par uzticamākajiem informācijas avotiem gan par meža apsaimniekošanu, gan par dabas vērtībām mežā aptaujātie atzina Valsts meža dienesta un Meža konsultāciju pakalpojumu centra izdotos informatīvos materiālus.

No tiem meža īpašniekiem, kuri ir saņēmuši kompensāciju par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem, 80 % nav apmierināti ar kompensāciju apmēru. Vienlaikus vairākums meža īpašnieku (55 %) norāda, ka ir apmierināti ar piešķiršanās kārtību kompensācijām.

Aptaujā tika noskaidrots viedoklis **par vēlamo kompensāciju aprēķināšanas pieejām**. 75 % aptaujāto atbalsta pieeju, ka kompensācijas vērtība tiek noteik-

ta atbilstoši neiegūtajam finansiālajam labumam no mežsaimnieciskās darbības ierobežojuma. Mazāk respondentiem (58 %) ir pieņemama pieeja, ka kompensācija tiek maksāta atbilstoši mežā sastopamajām dabas vērtībām – jo vairāk dabas vērtību, jo lielāka kompensācija.

Ar detalizētākiem aptaujas rezultātiem iespējams iepazīties vietnē:

<https://latvianature.daba.gov.lv/> sadaļā Aktivitātes un rezultāti

Aptaujas rezultāti tiks izmantoti, sagatavojot priekšlikumus Latvijas likumdevējiem motivējošo mehānismu pilnveidei, atbalstot privātos meža īpašniekus rūpēs par dabas vērtību saglabāšanu.

Paldies ikvienam aptaujas dalībniekam par izrādīto atsaucību!

Ģirts Baranovskis,

DAP (LIFE IP LatViaNature) Kompensāciju nodaļas vadītājs

Agita Līviņa,

ViA Professore un vadošā pētniece

Projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu. Informācija atspoguļo projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

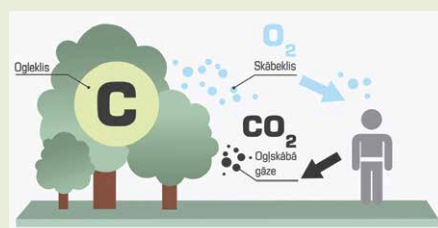
POLITIKAS INICIATĪVAS EIROPAS SAVIENĪBĀ

Kādam ir jāuzrauga un jāreģistrē piesaistes vienības, kā arī, protams, ir nepieciešams pircējs. Pircējs varētu būt gan uzņēmums, kas vēlas tirgot savu produkciju kā klimatneitrālu, gan arī iespējams retākos gadījumos – privātpersona, kas vēlas kompensēt privātā kārtā radītās SEG emisijas.

Kāda meža apsaimniekošanas prakse ir efektīvākā oglekļa piesaistei?

Lai gan lielākā daļa uzmanības ES dokumentos oglekļa “audzēšanas” kontekstā pašlaik ir pievērsta lauksaimniecībai, tomēr pētījumi ar visstabilāko zinātnisko pamatojumu patlaban saistāmi tieši ar meža apsaimniekošanu (īpaši – meža ieaudzēšanu). Starp oglekļa “audzēšanas” praksi piemēriem attiecībā uz meža apsaimniekošanu ES dokumentos pašlaik minēta apmežošanas, uzlabotas ilgspējīgas mežsaimniecības prakses, mežs pārmitros apstākļos jeb paludikultūra (pamatā melnalksnis) un agromežsaimniecība.

Mežs – svarīgākais CO₂ piesaistes avots, AS “Latvijas Valsts meži” materiāls

Vai oglekļa piesaistei būs pieprasījums, un cik tas maksās?

Par pieprasījuma neesamību bažas netiek izteiktas, drīzāk otrādi – izskan bažas par potenciāli mazu lauksaimnieku un mežsaimnieku aktivitāti. Ņemot vērā, ka klimata pārmaiņu mazināšanas mērķu sasniegšana kļūst arvien izaicinošāka, oglekļa piesaistes vienības cenai vajadzētu kāpt tā iemesla dēļ, ka prognozējams pieprasījuma palielinājums. Patlaban vidējā 1 t oglekļa piesaistes cena globālajā tirgū ir no 20 līdz aptuveni 70 EUR/t (*Ietekmes novērtējums regulas priekšlikumam, ar ko izveido ES*

sertifikācijas sistēmu oglekļa piesaistei). Tomēr jāņem vērā, ka ilgtermiņa projektu gadījumā, kā tas ir meža apsaimniekošanā, cenu svārstības ir grūti prognozējamas un rada papildu nenoteiktību.

Oglekļa piesaistīšana kā aktualitāte – būs!

Kā turpmāk praktiski attīstīsies oglekļa “audzēšanas” zaļā biznesa ideja, pašlaik var tikai minēt, bet turpmākie ES soļi paredz sertifikācijas metodoloģiju izstrādi dažāda veida oglekļa piesaistes aktivitātēm un vienotus noteikumus sertifikācijas procesam, sertifikācijas shēmu atzīšanai un piesaistes vienību reģistrācijai, kam tālāk sekos praktisks ieviešanas darbs katrā no dalībvalstīm. Tuvāko pāris gadu laikā skaidrībai jābūt, jo 2028. gadā paredzēts pirmais EK ziņojums Eiropas Parlamentam un Eiropas Padomei par oglekļa “audzēšanas” sekmēm dalībvalstīs.

Ieva Līcīte,

LVMI “Silava” zinātniskā asistente

AKTUALIZĒTS MEŽA KOKAUDZĒTAVU SARAKSTS 2023. GADAM

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar AS "Latvijas Valsts meži" struktūrvienību "LVM Sēklas un stādi" ir aktualizējis kontaktinformāciju un piedāvāto sortimentu meža kokaudzētavu sarakstā.

Aicinām meža īpašniekus savlaicīgi sazināties ar kokaudzētavām, lai precizētu stādu

pieejamību un laikus veiktu pasūtījumu.

Atgādinām, ka AS "Latvijas Valsts meži" kokaudzētavās pieteikumus stādiem pieņem centralizēti. Pieteikuma anketas var atrast LVM mājas lapas sadaļā "Sēklas un stādi" – Meža stādi: <https://www.lvm.lv/seklas-un-stadi/meza-stadi>

Aizpildītā pieteikuma veidlapa jāsū-

ta uz e-pasta adresi: mezastadi@lvm.lv. Neskaidrību gadījumos iespējams arī konsultēties, zvanot pa tālruni 22034102.

Atcerieties, ka, pērkot stādus, noteikti jāsaņem stādu iegādi apliecināošs dokuments un etiķete, kas būs jāiesniedz Valsts meža dienestā kopā ar atjaunošanas vai ieaudzēšanas pārskatu.

MEŽA KOKAUDZĒTAVU SARAKSTS

Kokaudzētava, kontaktinformācija	Sortiments
Vidzeme	
Pļaviņu kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Gostiņi", Aiviekstes pag., Aizkraukles nov., tālrunis: 26695318	Priede (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
ZS "Miķeļi" "Korintes", Ape, Smiltenes nov., tālrunis: 29429008	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
Kokaudzētava "Podiņi" LVM "Sēklas un stādi" "Podiņi", Indrānu pag., Madonas nov., tālrunis: 29197339	Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
Kalsnavas kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Pārupes iela 7, Jaunkalsnava, Kalsnavas pag., Madonas nov., Meža stādi: 29435141 Dekoratīvie stādi: 26528088	Bērzs (ietvarstādi) Dekoratīvais stādmateriāls
Norupes kokaudzētava SIA "Rīgas meži" Tinūžu pag., Ogres nov., tālrunis: 29115313	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
Kokaudzētava "Zābaki" AS "Latvijas Finieris" "Zābaki", Krimuldas pag., Siguldas nov., tālrunis: 29463658	Egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi)
Strenču kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Kociņi", Trikātas pag., Valmieras nov., tālrunis: 29395418	Priede, egle (ietvarstādi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi) (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls
Smiltenes kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Stādaudzētava 1", Launkalnes pag., Smiltenes nov., tālrunis: 26664995	Priede , (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls
Valmieras kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Kokaudzētava Valmiera", Valmiermuiža, Valmieras pag., Valmieras nov., tālrunis: 26678924	Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls
SIA "RG Meži" "Lielmežs", Mārkalnes pag., Alūksnes nov., tālrunis: 29460869	Egle (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sistēmu)
SIA "PFF" Strenči, Valmieras nov., tālrunis: 26374091	Bērzs (ietvarstādi)
ZS "Ziedulejas" "Ziedulejas", Pilskalns, Beļavas pag., Gulbenes nov., tālrunis: 26305469	Egle, bērzs (kailsakņi)
Mežvidu kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" "Mežvidu kokaudzētava", Kalsnavas pag., Madonas nov., tālrunis: 29158564	Priede, egle (ietvarstādi)
Kokaudzētava "Birchers" "Letes 1", Letes, Beļavas pag., Gulbenes nov., tālrunis: 29217842; 26667206	Kārpainais bērzs (ietvarstādi) Parastā priede (ietvarstādi) Melnalksnis (ietvarstādi)
Latgale	
IK stādaudzētava "Sprogas" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tālrunis: 29343693	Egle, bērzs, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)

SIA "Andrupenes kokaudzētava" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tālrunis: 26536764	Egle (ietvarstādi) Bērzs (ietvarstādi)
SIA "Alberi" Andrupene, Andrupenes pag., Krāslavas nov., tālrunis: 26568309	Egle, melnalksnis (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
ZS "Pasakas" "Baltegles", Bronki, Konstantīnovas pag., Krāslavas nov., tālrunis: 26430801	Egle (ietvarstādi) Bērzs (ietvarstādi) Melnalksnis (ietvarstādi)
ZS "Taudējāni" "Taudējāni", Lendžu pag., Rēzeknes nov., tālrunis: 22157309	Egle (kailsakņi)
Jānis Bogdāns "Īves" Kursiši, Izvaltas pag., Krāslavas nov., tālrunis: 26498249	Ozols, sarkanais ozols, parastā liepa (kailsakņi, dažāda vecuma)
IK "Mežrozes ATF" "Mežrozes" Dēmenes pag., Augšdaugavas nov., tālrunis: 22447373	Bērzs (ietvarstādi)
Kurzeme	
Dundagas kokaudzētava SIA "Jaunemari" Pāces iela 19, Dundaga, Dundagas pag., Talsu nov., tālrunis: 29432740	Priede, egle (kailsakņi) Dekoratīvais stādmateriāls
ZS "Senči 1" "Senči-1", Smārdes pag., Tukuma nov., tālrunis: 29211747	Priede, egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi)
Popes kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Platane, Tārgales pagasts, Ventspils nov., tālrunis: 26599543	Priede (kailsakņi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Dekoratīvais stādmateriāls
Kokaudzētava "Īve" ZS "Īve" Atpūtas iela 4, Grobiņa, Dienvidkurzemes nov., tālrunis: 29542108	Priede, egle, melnalksnis (kailsakņi) Dekoratīvais stādmateriāls
SIA "Ievīnas V" Kurmales pag., Kuldīgas nov., tālrunis: 29218305	Priede, egle (kailsakņi)
Kokaudzētava "Mazsili" LVM "Sēklas un stādi" "Mazsili", Abavas pag., Talsu nov., tālrunis: 29178389	Priede, egle (ietvarstādi) Egle, bērzs, melnalksnis (kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)
SIA "Grigāļi" "Grigāļi", Rudbāržu pag., Kuldīgas nov., tālrunis: 29171689	Priede, bērzs (ietvarstādi) Egle (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.) Melnalksnis (ietvarstādi)
Zemgale	
Jelgavas kokaudzētava LVM "Sēklas un stādi" Rīgas iela 54a, Jelgava, tālrunis: 29441290; 25779714	Egle, sarkanais ozols, lapegle (kailsakņi dažāda vecuma) Dekoratīvais stādmateriāls
ZS "Kaupres" "Kaupres", Viesītes pag., Jēkabpils nov., tālrunis: 28630003	Priede, egle, bērzs (kailsakņi)
ZS "Līkastes" Brigaderes iela 17, Auce, Dobeles nov., tālrunis: 26464445	Egle (ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sist.)

Plašāka informācija interneta vietnē www.mkpc.lkkc.lv sadaļā Jaunumi.

Informācija apkopota sadarbībā ar AS LVM "Sēklas un stādi"

ATJAUNO MEŽU AR KVALITATĪVIEM STĀDIEM!

Meža atjaunošanai izmantojot kvalitatīvus un no selekcioneitām sēklām audzētus stādus, meža īpašniekam ir iespēja palielināt sava meža vērtību līdz 25 % un reizēm pat vēl vairāk. Kas jāņem vērā, izvēloties meža stādus, kā tos transportēt, uzglabāt un pareizi iestādīt, pieredzē dalās akciju sabiedrības “Latvijas Valsts meži” (LVM) struktūrvienības “Sēklas un stādi” ražošanas vadītāja Laima Zvejnice.

Kādi ir stādu veidi?

Meža atjaunošanai un lauksaimniecības zemju apmežošanai kokaudzētavās ir pieejami ietvarstādi, kailsakņi ar uzlabotu sakņu sistēmu un klasiskie kailsakņi.

Ietvarstādiem ir slēgta, kompakta sakņu sistēma, kas ietverta augsnes (kūdras) substrātā. Tos var stādīt gandrīz visu gadu, turklāt stādi neizžūst pārvadāšanas un stādīšanas laikā. Šajā segmentā pieejami Latvijas pamatsugu – priedes, egles un bērza stādi.

Kailsakņiem ar uzlabotu sakņu sistēmu ir vaļējs, speciāli veidots un kompakts sakņu kamols. Tiem ir samazināts sakņu iežūšanas risks, labs iesaules potenciāls, kā arī mazākas kopšanas izmaksas pirmajā gadā, tāpēc īpaši piemēroti ātri aizaļojošām platībām. No šī stādu veida var iegādāties bērza, egles un melnalkšņa kailsakņu stādus ar uzlabotu sakņu sistēmu.

Kailsakņu priekšrocība ir iespēja novērtēt visas auga daļas – to izskatu, parametrus un bojājumus. Tomēr tiem ir ierobežots stādīšanas laiks un lielāks sakņu iežūšanas risks. LVM kokaudzētavās ir pieejami priedes kailsakņu stādi (sējeņi), kā arī egles, lapegles un sarkanā ozola stādi.

Kas jāņem vērā, iegādājoties stādus?

Pirms kokaudzētavā iegādāties stādus, jāpārlicinās, kura reģiona stādmateriāla izcelsme ir nepieciešama, jo Latvijas dienvidos vai rietumos izaudzētie stādi ne vienmēr derēs Vidzemes un Latgales zemēm. Svarīgs ir arī ģenētiskais potenciāls, kas turpmāk noteiks atjaunotā meža ātraudzību, stumbra taisnumu un zaru

resnumu. Kokaudzētavā, saņemot stādus, jāpārbauda stādu izcelsmes atbilstība – vai preču pavadzīmē minētais atbilst informācijai uz stādu iepakojuma etiķetes.

Jānovērtē arī stādu fizioloģiskais stāvoklis un attīstība – virszemes daļas un sakņu sistēmas garuma attiecībai jābūt no 2:1 līdz 3:1, kas nodrošina aktīvu fotosintēzi un attīstību. Stumbram jābūt taisnam ar izteiktu centrālo dzinumu. Sakņu sistēmai ir jābūt labi attīstītai.

Kā pārvadāt stādus?

Kailsakņus un kailsakņus ar uzlabotu sakņu sistēmu visbiežāk transportē, sasietus kūlīšos un ievietotus plēves maisos, savukārt ietvarstādus pārvieto kartona kastēs.

Stādi transportējot jāsaģēn no sakņu apžūšanas, mehāniskas bojāšanas un sakaršanas. Ja gaisa temperatūra ir virs 12–15 °C, stādus nedrīkst sablīvēt, kraujot maisu virs maisa.

Mūsdienās modernās kokaudzētavās izaudzētos ietvarstādus uzglabā saldētavās un pircēji bieži tos saņem, sasaldētos kastēs. Tomēr pirms stādīšanas tiem jābūt pilnībā atlaidinātiem, turklāt tam jānotiek pakāpeniski – aptuveni nedēļas laikā. Atlaidinātie ietvarstādi jāizstāda 14 dienu laikā.

Ieteikumi ietvarstādu stādīšanai

Pirms stādīšanas substrātam jābūt mitram. Ietvarstādu stādīšanai izmanto speciālus stādāmos stobrus, kuru diametram jābūt par 15 % lielākam nekā augsnes substrāta (ietvara) diametram. Tos stāda 1–2 cm zemāk par augsnes virskārtu. Pēc iestādīšanas augsni ap stādu obligāti piemin, lai nepaliktu gaisa spraugas, kas var izžāvēt saknes.

Ieteikumi kailsakņu un kailsakņu ar uzlabotu sakņu sistēmu stādīšanai

Ja stādi glabāti maisos ilgāk nekā nedēļu, pirms stādīšanas tiem jāļauj atdzerties, uz 12 stundām ieliekot ūdenī. Stādīšanas laikā, pārvietojoties pa cirsma ar stādiem, kas izņemti no maisiem, tiem jābūt ieliktiem spainī vai citā slēgtā traukā. Nedrīkst būt pat īslaicīga sakņu pakļaušana saules un vēja iedarbībai.

Kailsakņus un kailsakņus ar uzlabotu sakņu sistēmu ievieto izveidotajā

Pēc iestādīšanas augsni ap stādu piemin ar kāju

Stādīšanas kvalitāti pārbauda, iestādīto kociņu viegli pavelkot uz augsu. Stādam augsnē jāturas stingri

stādīšanas spraugā līdz sakņu kaklam, nepieļaujot, ka saknes paliek ārpus tās. Pēc iestādīšanas augsni ap stādu obligāti piemin, lai saknēm neiekleļūtu gaiss un tās neizžūtu.

Kā pārbaudīt iestādīto stādu skaitu?

Lai pārbaudītu iestādīto apjomu un stādvieta izvietojuma vienmērīgumu atjaunojamā platībā, var izmantot aplveida parauglaukuma ($R = 2,82 \text{ m} = 25 \text{ m}^2$) metodi. Uzskaiti veic, izmantojot 2,82 m garu auklu vai kārti. Auklas vai kārts veidotajā aplveida parauglaukumā saskaita visus iestādītos kociņus un pareizina ar 400. Šādā veidā iegūst iestādīto kociņu vidējo skaitu vienā hektārā.

Ietvarstādus pārvieto kartona kastēs

Egles ietvarstads

SĒKLIŅA PA SĒKLIŅAI VISA MŪŽA GARUMĀ

Allaž smaidīgā un atsaucīgā Sarmīte Grundšteine ir ilggadēja Meža konsultāciju pakalpojumu centra (MKPC) darbiniece, kas pērnā gada nogalē saņēma meža nozares gada balvu ZELTA ČIEKURS 2022 kategorijā “Par mūža ieguldījumu” par nozīmīgu ieguldījumu nozares attīstībā mūža garumā.

Sarmīte ir “izauklējusi” izdevumu meža īpašniekiem “Čiekurs” no pašiem pirmssākumiem līdz pat šim laikam. Meža nozarē kopā nostrādājusi 44 gadus.

– Kas jūs pamudināja pievērsties meža nozarei?

– Bērībā dzīvoju Pierīgā – Babītē. Tur bija Jūrmalas mežrūpniecības saimniecība (Jūrmalas MRS), kur strādāja vecāki. Kā jau ierasts, sadzīvīskās lietas vecāki mājās pārrunāja, stāstīja, kas interesants darbā, kādi notikumi – tas mani uzrunāja un ieinteresēja. Protams, arī mīlestība pret dabu.

– Jūs esat bijusi līdzās Meža konsultāciju pakalpojuma centram no pirmsākumiem. Kāds ir šīs iestādes uzdevums?

– Manas darba gaitas sākās Baldones mežniecībā. Deviņdesmito gadu beigās pavērās plašākas pieredzes apmaiņas un sadarbības iespējas ar citām valstīm. Iesaiņojos Latvijas – Zviedrijas kopprojektā, kura ietvaros apmācīja mežsaimniecības konsultantus, kas varētu palīdzēt meža īpašniekiem ar padomiem, kuri tikko bija ieguvuši savus īpašumus. Šajā jomā zviedru kolēģiem bija jau gadiem ilga pieredze.

Tolaik projekta ietvaros izglītojam 50 meža konsultantus. Valsts meža dienesta (VMD) ietvaros izveidojam konsultāciju un apmācību sistēmu. Mācījām citus un mācījāmies paši, jo nebija pieredzes zināšanas nodot tālāk.

VMD ietvaros izveidoja atsevišķu struktūrvienību. 2010. gadā to pievienoja Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centram kā atsevišķu struktūrvienību – Meža konsultāciju pakalpojumu centru. Tā uzdevums līdz šim brīdim ir palīdzēt un sniegt atbalstu zemes īpašniekiem – gan lauksaimniekiem, kam ir zeme un mežs, gan mežsaimniekiem.

– Kā nonācāt pie izdevuma meža īpašniekiem “Čiekurs”?

– “Čiekurs” aizsākās tāpat kā visa konsultāciju sistēma – tas bija zviedru paraugs. 2003. gadā tapa pirmais “Čiekura” izdevums. Tad arī man nācās mācīties, jo pieredzes nebija ne rakstu, ne izdevuma veidošanā.

Katrā “Čiekurā”, gluži kā sēkļa, ir savākti dažādu nozares speciālistu padomi.

Pirms pāris gadiem mežmalā stādītie sarkanie ozoli ieaugušies labi

Gada balvas “Zelta Čiekurs” ceremonija, Sarmīte Grundšteine kopā ar kolēģi Ludvigu Karveli un MKPC direktoru Raimonu Bērmani

– Kas jums rada prieku, strādājot meža nozarē?

– Meža īpašnieku izglītošana ir līdzīgi kā skolā, kad skolēni ir mācījušies vairākus gadus, – tikai pēc tam var redzēt rezultātu. Tāpat ir, izglītojot meža īpašniekus. Tagad, pēc

vairākiem gadiem tiekoties ar meža īpašniekiem, redzi, ka viņi ir kļuvuši daudz gudrāki, reizēm šķiet gudrāki par tevi pašu – lūk, tas ir darba rezultāts un gandarījums!

– Jūs ar vīru kopā pārvaldāt ap 50 ha meža. Kas jums sagādā prieku sava meža apsaimniekošanā?

– Skaidrs, ka ir jāprot saskatīt likumsakarības mežā. Ne vienmēr dabā notiek tā, kā esi iedomājies. Kopjot vai izvēloties kokus, daba bieži izspēlē savu scenāriju – tas ir jāņem vērā. Tomēr, apsaimniekojot savu mežu, tieši tas ir interesanti. Aizbrauc un apskaties, kas tavā mežā ir noticis – kādas pēdas sniegā, kas izmainījies pavasarī, kā mežs jūtas vasarā, un tamlīdzīgi.

– Vai darbs meža nozarē ir palīdzējis pieņemt labākos lēmumus attiecībā uz savu mežu?

– Nevar mācīt citus, ja pats neesi gājis tam cauri! Meža īpašnieki ir atvērti un labprāt dalās savās zināšanās, tas ir bijis ieguvums arī man. Mežs mazliet ir kā eksperiments, kura rezultāts sākumā nav redzams, bet, laikam ejot, redzi, kā tas mainās, aug un kādus rezultātus nes. Meža nozares cilvēki ir tādi – ar sirdi un dvēseli. Ja radīsies jautājumi, vienmēr būs, kam piezvanīt un palūgt padomu.

– Kādi ir bijuši lielākie izaicinājumi, apsaimniekojot savu mežu?

– Mēs ar vīru esam klasiskās mežkopības piekritēji, un mums katram ir savs viedoklis. Mūsu īpašumā ir tādi meži, kas aug uz kūdrāju augsniem, un tajos ierastas ir graudzāles cilvēka augumā. Šis ir bijis mans izaicinājums – tādā vietā ieaudzēt mežu. Jāpieņem, ka reizēm nākas kādu pleķīti atstāt dabai.

– Ko jūs novēlētu meža īpašniekiem?

– Es domāju, ka meža īpašniekiem vajadzētu vairāk dalīties savā pieredzē, būt gudriem un atbildīgiem, “neiekrist” uz vilinošiem piedāvājumiem, nekautrēties prasīt padomu. Noteikti vajadzētu apgūt jaunas zināšanas un tehnoloģijas, kas mūsdienās palīdzēs saimniekot mežā. Lai darbošanās mežā sagādā prieku un gandarījumu!

Jana Alksnīte, MKPC

mežsaimniecības projektu vadītāja

Līga Solosteja, MKPC

mežsaimniecības projektu vadītāja

KOLĒĢU TEIKTAIS:

Izdevums “Čiekurs” ir izcils paraugs, kā starpvalstu sadarbības projekta ietvaros iespējams attīstīt lietas, kas sekmīgi turpinās arī pēc projekta noslēguma. Taču ir svarīgas pāris lietas – vai vispār ideju izdodas realizēt, vai tā ir vajadzīga un vai projekta vadītājs pats tam tic. Sarmītei tas kopā ar Lat-

vijas meža īpašniekiem ir spīdoši izdevies.

*

Sarmīte ir ļoti atsaucīga uz izpalīdzīgu. Īpaši patīk viņas miers – nekad neesmu redzējusi viņu “trakojam”.

*

Vienmēr korekta, ieturēta, patīkami kopā strādāt – būt kopā pasākumos, koleģiāla.

KAD IR JAU PAR VĒLU

EGĻU ASTOŅZOBU MIZGRAUZIS – VIENS NO VISBĪSTAMĀKAJĒM MEŽA KAITĒKĻIEM

Meža īpašnieki jau iepriekšējos gados tika brīdināti par egļu astoņzobu mizgraužu izplatības uzliesmojumu Latvijas mežos. It sevišķi pēdējo gadu laikā apstākļi ir bijuši ļoti labvēlīgi mizgraužu populācijas izplatībai. Tas ir viens no visbīstamākajiem meža kaitēkļiem ne vien mūsu mežos, bet arī daļai Eiropas.

Šī mazā vabole rada lielus posta darbus, pat vairāk nekā visi pārējie meža kaitēkļi kopā ņemot. Mizgrauzis var invadēt ne tikai novājinātas egles un nemizotus kokmateriālus, bet apdraud arī pilnīgi veselus kokus, tā radot meža īpašniekiem ievērojamus finansiālus zaudējumus. Tāpēc ir īpaši svarīgi laikus konstatēt egļu astoņzobu mizgrauža klātbūtni.

Kas notiek, ja īpašnieks laikus nav apsekojis savus mežus, ir redzams attēlā.

Laikus apsekojot mežu, egles būtu bijis jāizcērt un tās varētu realizēt par lietkoksnes cenām. Diemžēl tagad šīm eglēm

ir tikai malkas vērtība. Salīdzinoši vidēji lietkoksne maksā 93,98 EUR/m³, bet malka 51,37 EUR/m³. Var salīdzināt šo starpību un izrēķināt, kādi finansiālie zaudējumi rodas, laikus neapsekojot savu mežu.

Tāpat kā pērn, arī šogad nav iespējams precīzi prognozēt situāciju, tāpēc nepieciešams ievērot drošības pasākumus. Būtiska nozīme ir meteoroloģiskajiem apstākļiem aprīļa otrajā pusē un maijā. Mizgrauža vaboles sāk lidot, kad zemsegas temperatūra paaugstinās virs 10⁰ C, bet gaisa temperatūra nav zemāka par 15⁰ C. Mizgrauzis primāri apdraud par 50 gadiem vecākas egļu audzes, un, jo resnāks koks, jo vairāk mizgraužu var rasties.

Aicinām īpašniekus, kuru īpašumā ir egļu audzes, regulāri apsekot un novērot to sanitāro stāvokli.

Lidija Bredovska,
MKPC Saldus nodaļa

Egļu mežā ir “pastrādājis” mizgrauzis, tā rezultātā egles ir aizgājušas bojā

KAS IR ZEMES BALLES, UN KUR TĀS VAR APSKATĪT?

Kas ir zemes balles?

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (lauksaimniecības zemes) un meža zemes kvalitāte parāda zemes produktivitāti, ko augsne var dot īpašniekam, ja tā tiek pareizi apstrādāta un izmantota. Gan lauksaimniecības, gan meža zemei kvalitāti visbūtiskāk ietekmē augsnes veids (velēnu podzolētā, glejotā u. c.) un augsnes mehāniskais sastāvs (māls, smilšmāls u. c.). Lauksaimniecības zemes kvalitātē ir ņemts vērā arī meliorācijas sistēmas stāvoklis, zemes akmeņainība un reljefs. Savukārt meža zemes kvalitāti raksturo meža augšanas apstākļu tips (sils, mētrājs, lāns u. c.), kur meža tipi veidojas dabā atkarībā no augsnes veida, mehāniskā stāvokļa un mitruma apstākļiem, kādi attiecīgajā meža nogabalā pastāv. Gan lauksaimniecības, gan meža zemei kvalitatīvo vērtējumu izsaka ballēs.

Kur tās var apskatīt?

Lauksaimniecības zemes kvalitatīvo novērtējuma noteikšanai Valsts zemes dienests (VZD) izmanto augšņu kartēšanas un zemes vērtēšanas kartogrāfiskos materiālus. Augšņu kartēšanas un zemes vērtēšanas lauku darbi Latvijā tika pa-

beigti 1994. gadā. No minētajiem materiāliem un pēc vienotas metodoloģijas masveida vērtēšanas vajadzībām tika sagatavotas zemes kvalitātes novērtējuma pamatkartes mērogā 1:10 000. Varbūt ir bažas par to, ka šie materiāli tapuši pirms krietna laika, tomēr savu aktualitāti pamatā tie nav zaudējuši, jo augsnes veidi un to sastāvs dabā mainās ļoti lēni.

Zemes vienības dabā neapseko un jaunus lauka vērtēšanas darbus neveic. Lauksaimniecības zemes kvalitatīvo novērtējumu jaunām zemes vienībām nosaka no kartēm, kuras VZD pašlaik pieejamas digitālā formā. Zemes vienībai lauksaimniecības zemes kvalitāti ballēs nosaka kā vidējo svērtu kvalitatīvo novērtējumu.

Meža zemei novērtējuma balles iegūst, veicot meža inventarizāciju, un par tām katru gadu informāciju VZD saņem no Valsts meža dienesta (VMD).

VZD datu publicēšanas un e-pakalpojumu portālā Kadastrs.lv ir iespēja bez maksas, izmantojot e-pakalpojumu tematiskā karte “Lauksaimniecībā izmantojamās zemes vidējais kvalitatīvais novērtējums”, aplūkot katras zemes vienības iedalījumu lauksaimniecības zemes kvalitātes novērtējumu grupā.

Kādos gadījumos var pārskatīt lauksaimniecības zemes novērtējumu ballēs?

Lauksaimniecības zemes kvalitatīvo novērtējumu ballēs pārskata, ja:

1) zemes vienībā ir izmaiņas zemes lietošanas veidos, piemēram, daļa lauksaimniecības zemes tiek apmežota, pļava aizaugusi ar krūmiem;

2) lauksaimniecības zeme tiek izņemta no Meliorācijas kadastra, kā rezultātā tā vairs neatbilst meliorētai lauksaimniecības zemei vai pretēji nemeliorētai lauksaimniecības zemei ir veikta pirmreizēja meliorācija un tā ir ieskaitīta Meliorācijas kadastrā.

Lai aktualizētu lauksaimniecības zemes balles, pirmajā gadījumā īpašniekam zemes mērniekam jāpasūta situācijas plāna aktualizācija, pēc kura izmaiņas zemes lietošanas veidos tiks reģistrētas kadastra informācijas sistēmā. Lietošanas veidu izmaiņu rezultātā tiks pārskatīts arī noteiktais lauksaimniecības zemes kvalitatīvais novērtējums, kā arī visai zemes vienībai tiks pārrēķināta tās kadastrālā vērtība. Otrajā gadījumā VZD var iesniegt dokumentu, kas apliecina izmaiņas meliorācijas sistēmā, ja nav saņemtas ziņas no Meliorācijas kadastra.

Valsts zemes dienesta Dokumentu pārvaldības departamenta kanceleja

KĀ RĪKOTIES, JA LAUKSAIMNIECĪBAS ZEME AIZAUGUSI AR KOKIEM UN KRŪMIEM

Esi saņēmis paziņojumu par paaugstinātu nekustamā īpašuma nodokli un vēlies lauksaimniecības zemi pārvērst par mežu vai plantāciju? Apdomā kārtīgi – vispirms izvērtē visas iespējas zemi izmantot lauksaimniecībā!

Iespējami šādi varianti.

Novākt apaugumu un turpmāk zemi izmantot lauksaimniecībai.

Apauguma novākšanai nav jāsaņem ciršanas apliecinājums no Valsts meža dienesta (VMD), jo kokus drīkst cirst saskaņā ar 2012.gada 2.maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.309 "Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža". Lai kontroles institūcijām apliecinātu ārpus meža nocirstās koksnes izcelsmi, zemes īpašniekam jāaizpilda veidlapa "Ārpus meža nocirstās koksnes izcelsmes apliecinājums", kas atrodama iepriekš minēto noteikumu 2. pielikumā. Jāņem vērā, ka vietējā pašvaldība izdod saistošos noteikumus par koku ciršanu ārpus meža, ar kuriem noteikti jāiepazīstas pirms ciršanas darbu uzsākšanas.

Ieaudzēt mežu vai plantāciju mežu.

Tādā gadījumā jāmaina zemes lietošanas veids. Lai to izdarītu, būs nepieciešami dažādi saskaņojumi. Bet pirms tiem visu kārtīgi apdomā. Jāizlemj zemes liktenis tālai nākotnei, daudziem gadu desmitiem, tāpēc ir vērts apsvērt visus "par" un "pret".

Kādu ainavu ieplānotais mežs nākotnē izveidos? Kā būs, kad koki pārsniegs

divdesmit metru augstumu un metīs platu ēnu? Pamēģini iztēloties!

Vai nodoms ieaudzēt mežu atbilst pašvaldības teritorijas plānojumam? Sazinies ar pašvaldību un noskaidro to! Tev būs vajadzīga izzīņa, ka plānotā darbība nav pretrunā ar teritorijas plānojamu. Pašvaldībai var būt pieņemta kārtība, kādā nosaka lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kurās drīkst ieaudzēt mežu, – iepazīsties ar to!

Apskati "Ozols" – Dabas datu pārvaldības sistēmu, vai teritorija, kurā vēlies ieaudzēt mežu, neatrodas aizsargājamā dabas teritorijā? Aizsargājamām teritorijām var būt individuālie aizsardzības noteikumi, kas nosaka ierobežojumus (to var arī noskaidrot pašvaldībā). **Par aizsargājamām teritorijām vari interesēties Dabas aizsardzības pārvaldē.**

Kā ar meliorācijas sistēmām? Tavi stādījumi neradīs problēmas kaimiņiem? Šeit palīdzēs valsts SIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" (ZMNĪ) nodaļu speciālisti. Aizpildi iesniegumu, nosūti ZMNĪ attiecīgā reģiona nodaļai un pretī saņemsi tehniskos noteikumus ar norādēm, vai un kur drīkst ieaudzēt mežu.

Ieskaties sava īpašuma dokumentos. Noskaidro, vai īpašumam ir kādi apgrūtinājumi, aizsargjoslas. Ja tā, **sazinies ar aizsargjoslas turētāju, saņem saskaņojumu un tehniskos noteikumus.**

Pēc iepriekšminēto formalitāšu sakārtošanas vari izvēlēties noformēt zemi – kā mežu vai plantāciju mežu.

Ar ko atšķiras mežs no plantāciju meža?

Pirmkārt, ar minimālo koku skaitu uz 1 ha.

	Mežs gab./ha	Plantāciju mežs gab./ha
Priede	2000	1000
Ozols, osis, vīksna, goba, kļava, dižskābardis un skābardis	1500	500
Pārējās sugas	1500	800

Otrkārt, ar ciršanas nosacījumiem. Mežā kokus galvenajā cirtē drīkst cirst saskaņā ar Meža likuma 9. pantu, pēc cirtmeta vai caurmēra, taču uz plantāciju mežiem šis noteikums neattiecas.

Katru gadu, pirms sākt koku ciršanu plantāciju mežā, meža īpašnieka pienākums ir paziņot VMD par koku ciršanu (ciršanas apliecinājums nav nepieciešams).

Lai reģistrētu mežu vai plantāciju mežu, meža īpašnieks iesniedz VMD pārskatu par meža ieaudzēšanu. To var atrast šeit: <https://www.vmd.gov.lv/lv/veidlapas>

Vienlaikus ar pārskatu jāiesniedz skice un stādāmā materiāla izcelsmi un iegādi apliecinājošu dokumentu kopijas. Ieaudzētajai platībai dabā jābūt skaidri redzamām ārējām robežām! Neskaidrību gadījumā ikviens var vērsties pēc padoma Meža konsultāciju pakalpojumu centrā (MKPC) vai VMD. MKPC darbinieki sniedz konsultācijas visos Latvijas reģionos. Darbinieku kontaktinformācija pieejama mājas lapā www.mkpc.lkkc.lv sadaļā Speciālisti.

Rita Daščiora,

MKPC Rīgas reģionālā nodaļa

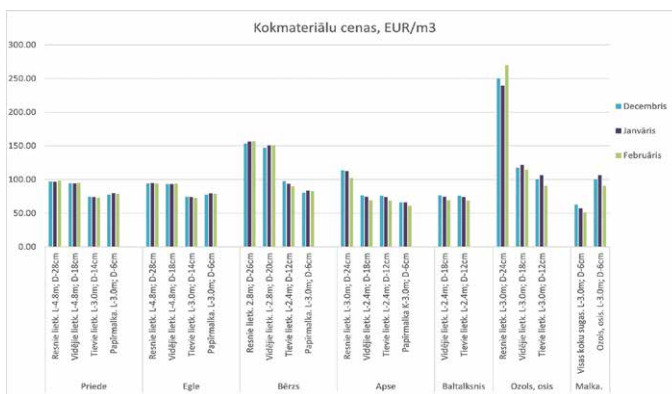
APAĻO KOKMATERIĀLU PRODUKTU CENU TENDENCES

Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu (MEKA), veicot apaļo kokmateriālu cenu monitoringu, secina, ka no 2022. gada decembra līdz 2023. gada februārim koksnes tirgū ir vērojams cenas kritums malkai, apses un baltalkšņa zāgļbaļķu sortimentiem, kā arī ozola, oša vidējiem un tievajiem zāgļbaļķu sortimentiem.

Salīdzinot janvāra vidējās koksnes cenas ar februāri, būtiskākais cenu kritums ir apses un baltalkšņa lietkoksnē, ozola, oša vidējai un tievajai lietkoksnē, kā arī malkas sortimentiem.

Apses resnās lietkoksnē cenas kritums ir 9,76 % (102,50 EUR/m³), apses papīrmalkas sortimenta cenas kritums ir 8,36 % (61 EUR/m³), baltalkšņa vidējās lietkoksnē sortimenta cenas kritums ir 7,48 % (69,23 EUR/m³), ozola, oša vidējās lietkoksnē cenas kritums ir 6,49 % (114,42 EUR/m³), ozola, oša tievās lietkoksnē cenas kritums ir 17,13 % (90,67 EUR/m³), ozola, oša malkas sortimenta cenas kritums ir 17,13 % (90,67 EUR/m³), bet pārējo koku sugu malkas sortimentu cenas kritums ir 11,21 % (51,37 EUR/m³).

Būtiskākais cenas kāpums februārī tika novērots ozola, oša resnajai lietkoksnē ar kāpumu 11,28 % (270,06 EUR/m³).

Lai gan katru mēnesi ir novērotas vidējās koksnes cenu svārstības, tai samazinoties un palielinoties, patlaban kokmateriālu cenas būtiski neatšķiras no vidējām koksnes cenām novembrī.

Pašlaik apaļo kokmateriālu tirgū cenas turpina samazināties.

Ar aktuālo apaļo kokmateriālu produktu cenu apskatu un tendencēm var iepazīties vietnē www.mkpc.lkkc.lv Jaunumu sadaļā.

Artis Misiņš, MKPC mežsaimniecības projektu vadītājs

KĀ IEROBEŽOT INVAZĪVĀS SUGAS MEŽOS?

Invasīvās svešzemju sugas ir augi un dzīvnieki, kas ir ievesti dabiskā vidē, kurā tie parasti nav sastopami. Jaunajā vidē šīm sugām trūkst dabisko ienaidnieku, tās ir ekoloģiski plastiskas, ātri vairojas un strauji izplatās. Invasīvajām sugām ir postoša ietekme uz dabu: tās apdraud vietējās sugas, izmaina ekosistēmu funkcijas, rada ekonomiskus zaudējumus un apdraudējumu cilvēka veselībai. Tās ir liels drauds bioloģiskai daudzveidībai, ekosistēmām un mūsu dzīvesveidam.

Kas veicina invazīvo sugu ieviešanos mežos?

Mežu fragmentācija – izcirtumi, kā arī jaunu ceļu, stigu un grāvju veidošana rada gan plašas traucētas teritorijas, kurās invazīvajām sugām ir vieglāk ieviesties, gan mākslīgus izplatīšanās koridorus.

Meža tehnika – invazīvo augu sēklas vai augu daļas pielīp pie traktortehnikas, mežizstrādes darba rīkiem, cilvēku apaviem u. c.

Meža dzīvnieku piebarošana – invazīvo augu sēklas var tikt nejauši ievestas mežā ar barību.

Dārza atkritumu izmešana tuvējā grāvmalā, krūmos vai mežā veicina sākotnēji dekoratīviem nolūkiem izmantoto svešzemju invazīvo augu nokļūšanu savvaļā.

Izplatības dati liecina, ka biežāk sastopamās invazīvās sugas Latvijas mežos ir vārpainā korinte, puķu sprigane un Sosnovska latvānis.

Vārpainā korinte (*Amelanchier spicata*), ko agrāk mērķtiecīgi stādīja kāpu mežos, lai pievilinātu putnus, būtiski negatīvi ietekmē īpaši jutīgos Latvijas mežaino piejūras kāpu biotopus. Korinte veido blīvas audzes, īpaši atklātos, gaišos priežu mežos. Šis krūms masveidā ir savairojies – it īpaši Rīgas un Jūrmalas pilsētas mežos, pārveidojot gan meža struktūru, gan vides apstākļus. Tas rada noēnojumu un, palielinoties lapu nobiru daudzumam, izmaina augsnes barības vielu sastāvu. Rezultātā biotops aizaug ar tam neraksturīgām lakstaugu un kokaugu (t. sk. egli) sugām. Līdz ar to var izzust retas un aizsargājamas augu sugas, piemēram, meža silpurene, smiltāju nelķe, sliktāk atjaunojas priedes un to vietā ieviešas lapu koki.

Kā ierobežot?

Krūmi regulāri jāizcērt pavasarī vai vasaras sākumā. Nocirstais materiāls ir jāizvāc, lai ierobežotu augsnes bagātināšanos ar barības vielām.

Lielākam efektam nocirsto krūmu celmus izrok.

Ilgstoši un metodiski pareizi veicot koringes izciršanu, ir cerība, ka ataugošās atvases ar laiku kļūs mazāk vitālas (spēcīgas).

Svarīgi! Ciršana vai nogriešana ir jāatkārto bieži, jo augs ļoti ātri ataug un izdzen daudz sakņu atvašu.

Puķu sprigane (*Impatiens glandulifera*). Latvijā puķu sprigane var sasniegt 3 m augstumu, tā noēno citas sugas, kuras tur vairs nespēj augt, un rezultātā lakstaugu apakšējā stāvā veģetācija kļūst skraja. Mežos puķu sprigaņu audzes var dominēt meža zemsedzē un, izspiežot mežam raksturīgās vietējās sugas, noēnot jaunus kokus, palēninot meža atjaunošanos. Skrajā zemsedzē, kā arī augam raksturīgā atmiršana rudenī un nelielā sakņu sistēma rada tukšus laukumus. Ūdensteču krastos šādas pārmaiņas var izraisīt augsnes eroziju.

Kā ierobežot?

Ravēt, sākot no maija vidus. Teritorija jāapseko regulāri, jo dīgs jauni augi, un arī tie ir jāravē.

Plaut vai nogriezt pirms ziedēšanas sākuma – vasaras laikā vismaz 2–3 reizes.

Noplautie augi jāsavāc un jāiznīcina (izkaltēt vai noglabāt slēgtās tvertnēs), lai neveidotos gaisa saknes, kas turpinās augt.

Svarīgi! Pēc izskaušanas darbiem jānotīra apgērbs, apavi, tehnika, lai sēklas vai auga daļas neizplatītos tālāk.

Sosnovska latvāņa (*Heracleum sosnowskyi*) izplatība Latvijas mežos vairāk saistāma ar lapu koku mežiem. Sākotnēji tas izplatās pa meža stigām, gar grāvjiem un upēm, tomēr atsevišķus īpatņus un audzes var konstatēt arī mežu atvērumos un laucēs. Sosnovska latvānis sekmīgi izkonkurē vietējās augu sugas, pilnībā izmainot veģetācijas struktūru, gaismas apstākļus zemsedzē un arī barības vielu saturu augsnē.

Kā ierobežot?

Mehāniski – ziedu čemura nogriešana, centrālo rozešu izduršana, mulčēšana, nopļaušana un augsnes apstrāde (aršana, kultivēšana, frēzēšana, lobišana, ecēšana un šļūkšana).

Ķīmiski, izmantojot augu aizsardzības līdzekļu reģistrā iekļautos līdzekļus.

Bioloģiski – ar noganīšanu.

Integrētās metodes – dažādu metožu kombinācijas.

Vairāk informācijas aicinām skatīt Valsts augu aizsardzības dienesta mājas lapā.

Santa Rutkovska, Sandra Ikauniece,
LIFE-IP LatViaNature invazīvo sugu ekspertes, Dabas aizsardzības pārvalde

AUGOŠU KOKU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Izsoļu portālā www.mezabirza.lv 2023. gada ziemas sezonā kopumā veiksmīgi noslēgušās 50 izsoles. Pašlaik cenas tirgū lielākoties ir lejupslidošas. Vērojama piesardzība no pircēju puses. Neskatoties uz to, ir pārdoti 177 hektāri meža cirsma ar kopējo izcērtamo likvīdo apjomu 38 427 kubikmetri. Cirsma cenu apskats pa sortimentu grupām.

- Skuju koku cirsma (vismaz 70 % skuju koku īpatsvars) cenas, sākot no 50,31 līdz 80,06 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 69,59 EUR/m³.

- Skuju un lapu koku cirsma (skuju koku īpatsvars 40–60 %) cenas svārstās no 32,69 līdz 80,21 EUR/ m³, vidējā svērtā cena 61,78 EUR/m³.

- Bērzu cirsma (valdošā suga bērzs – vismaz 70 %) cenas, sākot no 31,67 līdz 90,31 EUR/m³, vidējā svērtā cena 61,17 EUR/m³.

- Apšu un baltalkšņu cirsma (vismaz 50 % apse). Šāda tipa izsole bijusi viena – ar cenu 46,12 EUR/m³.

- Lapu koku cirsma (bērzs, apse, melnalksnis) cenas, sākot no 26,22 līdz 70,45 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 51,95 EUR/m³.

Turpmāk Meža biržas mājas lapā lietotāju ērtībai izsolēm iespējams izteikt piedāvājumu, kas ir zemāks nekā sākmcena, kā arī kartē ir pievienots Meža valsts reģistra nogabalu datu slānis.

Karīna Jakovina, SIA "Meža birža"

PAVASARA DARBI MEŽĀ

Mežs aug lēni, tāpēc ir svarīgi apzināties tā apsaimniekošanas nozīmi. Veiksmes vai neveiksmes varēs novērtēt tikai pēc daudziem gadiem.

Veicamie darbi - noteiktā secībā

Pavasaris tradicionāli tiek uzskatīts par meža stādīšanas laiku, tomēr arī pirms tam vēl ir veicami darbi, kamēr nav atlaidusies zeme, piemēram, jāsagatavo darbarīki, jāpiegādā stādi un jāorganizē darbi, lai, zemei atkūstot, var sākt strādāt.

Jāskatās, kas mežā notiek

Kamēr ceļi nav pavisam atkususi, jāpaspēj izvest no meža nocirstā koksne. Jāsatīra cirsmas, zari un cirsmas atliekas. Ja to ir daudz, jāsakrauj šķeldas ieguvei. Nepieciešamības gadījumā jāpaspēj arī sadedzināt līdz ugunsbīstamajam periodam.

Jāpārbauda vietas, kur mēdz uzkrāties ūdens. Varbūt aizdambējušies dabiskā notece, grāvis, kas jāattīra, lai ūdens varētu plūst tālāk un nenodarītu kaitējumu mežaudzei. Jāpārbauda arī bebru darbības rezultāti.

Jāapskata iepriekšējo gadu stādījumi – vai tie nav iznīkuši, vai sniegš, ledus un meža dzīvnieki nav nodarījuši kaitējumu jaunaudzēm. Ja stādi iznīkuši, būs jāveic platības papildināšana.

Pirms meža stādīšanas

Gatavojoties stādīt mežu, jāsaazinās ar kokaudzētavu, kur noslēgts līgums par stādu audzēšanu, un jāvienojas par stādu saņemšanas laiku un vietu.

Ja izcirtumu paredzēts atjaunot sējot, jāuzzina, kur iegādāties sēklas.

Labākais laiks meža stādīšanas darbu plānošanai būtu marta vidus. Ja plānots apstādīt platības ar kailsakņu stādiem, tas būtu jāpaspēj līdz pumpuru plaukšanai.

Ja izvēlēts izcirtumus stādīt ar ietvarstādiem, der zināt, ka tos var stādīt ilgāk – pat līdz jūnija beigām, ja ir pietiekams augsnes mitrums.

Ja divas nedēļas ir bezlietus periods, jāpārtrauc stādīšana, jāseko līdzi meteoroloģiskajiem laika apstākļiem.

Pavasārī ir jāizvērtē kopšanas nepieciešamība iepriekšējos gados atjaunotajās platībās. Ieteicams izziņēt saglabājamās nākotnes kokus.

Lai nenokļūtu mizgraužu redzeslokā

Līdz siltajam laikam no meža jāizved nocirstie skuju koki, lai tie nekļūtu par intereses objektu mizgraužiem, no kuriem vislielāko

Foto: Ludmila Leilande

Neaizmirsti par jauno koku aizsardzību no meža dzīvniekiem

kaitējumu nodara egļu astoņzobu mizgrauzis. Par tā ieperināšanos kokā liecina smaržīgi mizas miltiņi pie koka sakņu kakla un sīki caurumiņi mizā. Uzmanība jāvelta vidēja vecuma un vecākām eglēm, vērbu pievēršot vējā izšūpotām un bojātām eglēm, it īpaši vietās, kur jau sastopami nokaltuši koki.

Jāuzmanās arī no lielā priežu smecernieka

Jāuzmana, vai jaunos priežu un egļu stādījumus negrauz liels priežu smecernieks. Smecernieka kāpuri dzīvo svaigi cirstu skuju koku celmos, iekūņojas un jūlijā izšķīlas jaunas vaboles, kas apgrauz stādīniem mizu, un tie nokalst. Lai pasargātu jaunos stādījumus no šī kaitēkļa, izcirtumos kokus stāda tikai nākamajā gadā pēc ciršanas. Stādus apstrādā ar insekticīdu vai iegādājas, piemēram, AS "Latvijas Valsts meži" kokaudzētavās stādus ar vaska vai smilšu līmes maisījumu, kas pasargā jaunos kociņus no minētā kaitēkļa vienu līdz diviem gadiem.

Foto: Artūrs Mengots

Kamēr ceļi nav pavisam atkususi, jāpaspēj izvest no meža nocirstā koksne

Aizsargā jaunos kociņus

Ne mazāk būtiska ir jauno kociņu aizsardzība pret meža dzīvnieku un kukaiņu bojājumiem. Praktiski uzreiz pēc kociņu iestādīšanas tos apdraud pārnadži un kaitēkļi. Vasaras periodā pārnadžu postījumi vērojami četrgadīgās un vecākās priežu jaunaudzēs, noplēšot kociņiem mizu. Koku stumbrus var pasargāt, uzliekot aizsargspīrāles vai sadarbojoties ar medniekiem.

Pavasārī, plānojot jaunaudžu kopšanas cirtes, jāievēro normatīvie akti, kas ierobežo mežsaimniecisko pasākumu veikšanu noteiktā teritorijā un izpildes periodā

No 1. aprīļa līdz 30. jūnijam visos mežos aizliegta līdz 10 gadu vecu priežu un lapu koku un līdz 20 gadu vecu egļu mežaudžu kopšana, izņemot jaunaudzes, kur skuju koku vidējais augstums nepārsniedz 0,7 metrus, bet lapu koku vidējais augstums – vienu metru, jo šajā laikā perē putni un savas gaitas uzsāk dzīvnieku mazuli.

No 1. aprīļa līdz 30. jūnijam mežaudzēs ezeru un purvu salās, meža puduros, kas mazāki par hektāru, mežaudzēs ūdensteču un ūdenstilpu palienēs, bioloģiski vērtīgās mežaudzēs, kā arī teritorijās un aizsargjoslās ap purviem neveic koku ciršanu, augsnes sagatavošanu un meža atjaunošanu ar motorizētu tehniku.

No 15. aprīļa līdz 30. jūnijam aizliegta galvenā cirtes pilsētas mežos.

No 1. aprīļa līdz 30. septembrim aizliegta galvenā cirtē Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā.

Lai nepieļautu kļūdas stādīšanā, ieteicams mājas lapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā E-semināri noskatīties prezentāciju "Meža reproduktīvais materiāls un stādīšana" un sadaļā Informatīvie materiāli filmu par meža stādīšanu.

Agriņa Šenberga,
MKPC Dienvidkurzemes nodaļa

KOKAUDZĒTAVA "BIRCHERS"

Brāļi Kristers un Reinis Cimdiņi ir izveidojuši kokaudzētavu, kas nodarbojas ar meža stādu audzēšanu. Pie šādas idejas viņi nonākuši pēc tam, kad iedzīlējās meža stādu tirgū un secināja, ka pašlaik valstī ir jūtams stādu deficīts, it sevišķi tādai sugai kā parastais bērzs (*Betula pendula*).

Saknes šai idejai varētu būt meklējamas jau bērnībā, jo viņu tēvs darbojās mežsaimniecības sektorā, bet tagad arī Reinim Cimdiņam ir cieša saikne ar meža nozari. Reinis ir ieguvis maģistra grādu mežsaimniecībā un pievienojies zinātnieku grupai Joensū (*Joensuu*), Somijā, kur turpina studijas doktorantūrā, specializējoties meža inventarizācijā.

Vērtīga pieredze iegūta Valmieras biznesa inkubatorā

Pirmais solis, lai realizētu ideju - izveidotu kokaudzētavu, bija iestāšanās Valmieras biznesa inkubatorā, kur tika iegūtas zināšanas par biznesa uzsākšanas iespējām, tirgus izpēti un daudziem citiem svarīgiem uzņēmējdarbības principiem. Pēc teorētisko zināšanu apguves 2021. gada rudenī brāļi atrada piemērotu vietu idejas realizēšanai – īpašumu Gulbenes novada Beļavas pagasta Letēs, kur *padomijas* laikos bijusi kažokzvēru audzētava. Vietas izvēli galvenokārt noteica infrastruktūra, reljefs un komunikāciju pieejamība. Būvnieciskā priekšrocība izvēlētajai vietai ir plaša funkcionējoša saldētava, kurā, attīstot uzņēmumu, varēs uzglabāt meža stādus.

Bez radošuma un pielāgošanās neiztik

Brāļi saimniecisko darbību jaunajā teritorijā sāka, iegādājoties un pārvedot lielu daļu nepieciešamā kokaudzētavas inventāra no kādas citas kokaudzētavas. Uzņē-

mums savu pirmo ražošanas sezonu sāka ar divām siltumnīcām, taču 2023. gada sezonā plānots uzstādīt vēl divas siltumnīcas, kuru konstrukcijas jaunie stādu audzētāji noskatīja mācību laikā Montanā, ASV. Kokaudzētavā, it īpaši jau darbības sākumā, ir nepieciešams apjomīgs rokdarbs, kas paralēli ar citiem notiekošajiem tehnoloģiskajiem un birokrātiskajiem procesiem var izrādīties gana liels pārbaudījums. Lai celstu darbu efektivitāti pirmajā ražošanas sezonā, kokaudzētavas vadītāji lika lietā radošumu un pielāgoja saimniecībā pieejamo inventāru. Piemēram, kūdras frakcijas samazināšanai izmantoja lopbarības smalcinātāju, bet substrāta sajaukšanu "uztīcēja" celtniecības betona maisītājiem. Atsevišķos siltumnīcu konstrukciju elementos rasts otrreizējs pielietojums kokmateriāliem no teritorijā esošajām kažokzvēru nojumēm.

Meža stādu un sēklu izcelsme

Meža stādu izcelsme un audzēšana kokaudzētavā tiek plānota, ņemot vērā stādu tirdzniecības, izmantošanas un sertificēšanas prasības atbilstoši 2013. gada 26. marta Ministru kabineta noteikumiem "Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu". Audzējot un stādot meža reproduktīvo materiālu, nepieciešams sekot līdzi sēklu izcelsmei (provenienes reģionam) un atjaunojamās platības atrašanās vietai. Sertificētu stādu sēklu ievākšana notiek atestētās ieguves vietās saskaņā ar iepriekš minētajiem noteikumiem. Sēklas iespējams ievest arī no citām Eiropas Savienības valstīm, taču tādā gadījumā ir jāseko papildu nosacījumiem par sēklu izcelsmi un sēklu ievākšanas ģeogrāfiskā platuma un garuma diapazonu, kas katrai sugai ir atšķirīgs. Patlaban kopējā sēklu tirgū ir jūtams bērza sēklu deficīts, taču pie tā tiek neatlaidīgi strā-

Foto: kokaudzētavas "Birchers" arhīvs

Bērza ietvarstādi

dāts, lai stādu ražošanas apjomi neapsīktu. Kokaudzētavas vadītāji plāno arī atestēt savu bērza sēklu ievākšanas vietu, tādējādi cenšoties nodrošināt sēklas pašpatēriņam.

Plāno klientiem piedāvāt arī stādus ar uzlabotu sakņu sistēmu

Atskatoties uz pirmo ražošanas sezonu, brāļi Cimdiņi atzīst, ka, ņemot vērā straujos kokaudzētavas iekārtošanas un plānošanas darbus, bija procesi, ko nokavēja izpratnes, līdzekļu vai pieredzes trūkuma dēļ un neizdarīja vajadzīgajā kvalitātē un apjomā. "Birchers" kokaudzētava savā pirmajā sezonā izaudzēja ap 350 000 bērzu ietvarstādus un nelielā apjomā eksperimentēja arī ar priedes un melnalkšņa stādu audzēšanu. Jau pagājušajā rudenī, pateicoties "Birchers" klientiem, pirmie bērza ietvarstādi veiksmīgi atrada ceļu līdz mežam un produkcija kopumā ļāva atjaunot vairāk nekā 100 ha meža platības Vidzemē un Latgalē. Kokaudzētava tuvākajā laikā plāno arī piedāvāt stādus ar uzlabotu sakņu sistēmu.

Salīdzina stādu audzēšanas paņēmienus, seko līdz aktualitātēm

Paralēli praktiskajiem darbiem kokaudzētavā vadītāji salīdzina stādu audzēšanas paņēmienus citviet, kā arī interesējas par stādu audzēšanas un meža atjaunošanas aktualitātēm gan Latvijā, gan ārpus tās. Pērn jūnijā "Birchers" ieguva Gulbenes novada pašvaldības organizētā grantu konkursa atbalstu. Tas tika izmantots kūdras substrāta mitrināšanas un pildīšanas iekārtas, kā arī ietvarstādu kasešu līdzfinansēšanai. Nākamsezon papildu bērza ietvarstādiem plānots sortimentā iekļaut arī priedes (*Pinus sylvestris*) un melnalkšņa (*Alnus glutinosa*) reproduktīvo materiālu.

Uzņēmums "Birchers" nodarbojas arī ar meža izstrādes darbiem un jau šoruden plāno pakalpojumu klāstam pievienot meža atjaunošanu, izmantojot pašu izaudzēto produkciju.

Foto: Elvīna Grašmane

Madonas nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante Mairita Bondare, brāļi Kristers un Reinis Cimdiņi un Ziemeļvidzemes vecākais mežsaimniecības konsultants Andris Vīrs

Andris Vīrs,
MKPC Ziemeļvidzemes nodaļa

KO MEŽS VAR SNIEGT SABIEDRĪBAI?

Latvijā meža teritorijas aizņem vairāk nekā pusi no valsts kopējās sauszemes platības. Dabas teritorijas nodrošina dzīvotnes daudziem floras un faunas pārstāvjiem, no kuriem liela daļa ir saistāma ar mežiem. Cilvēka mijiedarbība ar dabu ir palielinājusī gan sugu, gan ainavas daudzveidību kopumā, radot īpašas nišas, ainavas elementus un struktūras.

Tāpat dabas resursu un citu sniegto labumu un pakalpojumu izmantošana dod iespēju apzināti novērtēt apkārtnes vides nozīmību. Savukārt ekosistēmu pakalpojumu vērtējums sniedz iespēju izprast, cik veidus un kādus labumus sabiedrība novērtē biežāk sastopamajās meža ainavās.

Notika klātienē interviju pētījums

Lai noskaidrotu iepriekš minēto, notika klātienē interviju pētījums Latvijas teritorijā, kur kopumā sniegtas 411 intervijas, kurās bija iekļauti trīs jautājumu bloki un rādīta 21 dažādas ar mežu saistītas ainava fotoattēlos (kopumā katrs respondents izvēlējās septiņus attēlus). Aptaujāti tika respondenti vecumā no 18 līdz 85 gadiem, no kuriem 63 % – sievietes un 37 % – vīrieši. Kopā 52 % no respondentiem pastāvīgi dzīvo lauku apvidos, bet 48 % – pilsētvidē.

Mežs kā daļa no ainavas sniedz iedvesmu

Visbiežāk aptaujātie minēja rekreācijas un ekotūrisma sniegtās iespējas, kā arī tuvu ir vietas izjūta jeb piederība kādai ainavai, un cilvēkiem mežs kā daļa no kopējās ainavas sniedz iedvesmu. Tikpat svarīgas ir sēņošanas un ogošanas vietas, kas atrodamas dažādos mežu tipos. Aptaujātie uzsver, ka mežos atrasties ir veselīgi, jo tur ir laba gaisa kvalitāte un šīs teritorijas nodrošina dzīvotni sugām un līdz ar to sugu daudzveidību kopumā.

Aptuveni ceturtdaļa no aptaujātajiem meža ekosistēmas vērtē kā vietu malkas ieguvei un kokmateriāliem, kā arī uzsver bioloģisko un ģenētisko resursu būtiskumu. Interesanti, ka daļu no meža teritorijām cilvēki saista ar kultūras mantojumu, uzsverot gan atsevišķu lielu dimensiju koku klātbūtni, gan arī iekļautos citus ainavas elementus.

Respondenti minēja arī meža nozīmi ārstniecības augu vākšanā, medībās, un tas pilda nozīmīgu funkciju kopējai pārtikas sagatavošanai. Savukārt visretāk cilvēki meža ainavas saista ar potenciālu vēja ener-

Meža ceļu tīkls nodrošina piekļuvi daudzveidīgām teritorijām

Krastmalas mežs

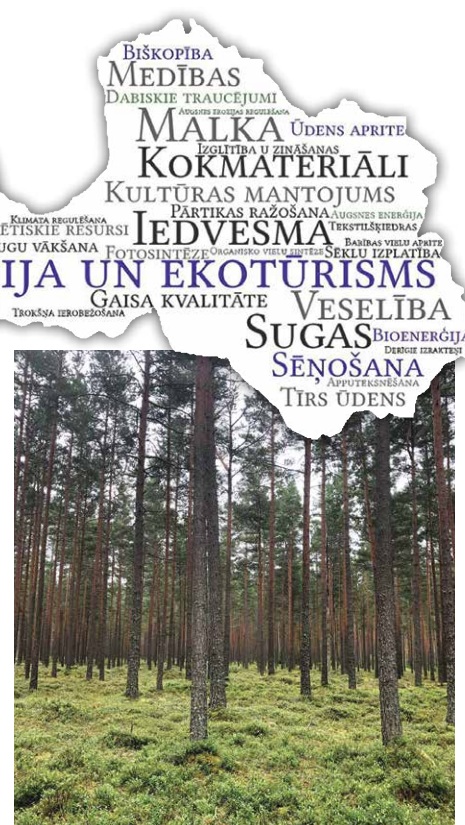
ģijas iegūšanai, tāpat nebūtisks vērtējums ir klimata regulēšanas procesiem, bet, vērtējot atsevišķi, cilvēki uzsver fotosintēzes un ūdens aprites cikla būtisko lomu ekosistēmā kopumā. Tāpat meži reti tika saistīti ar derīgo izrakteņu ieguvei, trokšņa ierobežošanu un bioenerģijas resursu ieguvei.

Brīvo laiku izvēlas pavadīt priežu mežos

Pētījumā noskaidrots, ka visbiežāk cilvēki izvēlas brīvo laiku pavadīt dažāda vecuma priežu mežos, kā arī augstu novērtē koptas lapu koku un egļu jaunaudzes, krastmalu mežus un meža ceļus. Pretēji tam visretāk cilvēki dotos uz baltalkšņu un melnalkšņu mežiem, kā arī pāraugušiem egļu mežiem, kas saistās ar bailēm, nepārredzamību un samērā lielo noēnojumu. Interesanti, ka šajos mežos cilvēki novērtē vislielāko sniegto labumu un pakalpojumu skaitu.

Priežu meži (izvēlas 81 % aptaujāto) dabā ir bieži sastopami, un sabiedrība izvēlas brīvo laiku pavadīt šajos mežos. Kopumā novērtēti 24 dažādi ekosistēmu sniegto pakalpojumu un labumu veidi. Visbiežāk sastopamie: rekreācija un ekotūrisms, ogošana un sēņošana, laba gaisa kvalitāte, kokmateriāli un iedvesmas vieta.

Meža ceļu tīkls nodrošina piekļuvi daudzveidīgām teritorijām, kā arī cilvēki

Priežu mežs

labprāt izvēlas tos kā pastaigu vietas (izvēlas 54 % aptaujāto). Novērtēti 24 dažādi pakalpojumu un sniegto labumu veidi, piemēram, rekreācija un ekotūrisms, vietas izjūta jeb piederība, iedvesma un veselība.

Koptas lapu koku jaunaudzes (izvēlas 79 % aptaujāto) saistās ar 25 dažādiem ekosistēmu pakalpojumiem – tās kalpo kā iedvesmas vieta, rada vietas sajūtu, uzlabo veselību un nodrošina labu gaisa kvalitāti.

Krastmalu mežus (izvēlas 64 % aptaujāto) novērtē ar 15 daudzveidīgiem pakalpojumiem un labumiem. Augstu vērtēta iespēja makšķerēt, rekreācija un ekotūrisms, ūdens aprites cikls un iedvesmas vieta. Šādi meži nodrošina arī sugu dzīvotnes un sugu daudzveidību kopumā.

Pētījums īstenots 1.1.1.2. pasākuma "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" projekta "Ekoloģisko interešu līdzsvārošana pieaugošās dabas resursu izmantošanas kontekstā saimnieciskos mežos" (Nr.1.1.1.2./VIAA/2/18/294) ietvaros.

Vienošanās Nr.1.1.1.2./16/I/001. Projektu līdzfinansē Eiropas Reģionālais attīstības fonds.

Pētījumu veica un informāciju sagatavoja:
Līga Liepa, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģijas universitātē (2019–2020)

LĀCIS LATVIJĀ

Vārds “lācis” katram no mums visticamāk saistās ar kaut ko citu – sākot no mīļās, mīkstās bērniņas rotallietas, labsirdīgajam lācītim Vinnijam Pūkam līdz lielam, spēcīgam savvaļā dzīvojošam plēsējam.

Kāpēc lāču skaits samazinājās?

Latvijas teritoriju lācis ir apdzīvojis jau sen – pēc zinātniskās aplēses, 11 000–8 000 gadu p. m. ē. Laikam ritot, lāči, tāpat kā citi lielie plēsēji, ir cietuši no straujas to skaita samazināšanās, it īpaši Eiropā un arī Latvijā, kur viens no skaita samazināšanās iemesliem ir bijusi plēsēju vajāšana. Tikai 20. gadsimta otrajā pusē lāču populācija sākusi atjaunoties visā Eiropā.

Lācis – īpaši aizsargājama suga

Latvijā lāči valsts aizsardzībā ir kopš 1977. gada. 2003. gadā brūnajam lācim Latvijā izstrādāts *Sugas aizsardzības plāns* (SAP). Atjaunotā SAP (2018) mērķis ir sekmēt lāču labvēlīga stāvokļa saglabāšanu Baltijas populācijā neierobežotā laikā un tā sasniegšanu Latvijas teritorijā, nenosakot termiņu, minimālo vai maksimāli pieļaujamo lāču skaitu, taču nodrošinot to areāla atjaunošanos dabiskas izplatīšanās ceļā un pieļaujot sugas kā vienota un funkcionāla dzīvās dabas komponenta klātbūtni cilvēku apdzīvotā un apsaimniekotā ainavā, vienlaikus respektējot un veicinot dažādi nodarbinātās sabiedrības dzīves kvalitāti un labklājību. Eiropas mērogā lācis ir apdraudēta suga, kuras aizsardzību Latvijā paredz Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību II un IV pielikums. Latvijā brūnais lācis ir iekļauts īpaši aizsargājamo sugu sarakstā.

Pie mums uz palikšanu!

Lācis pēc gadsimta prombūtnes Latvijas dabā atkal ir sastopams un ir uz palikšanu! Lāču monitoringu Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” pētnieki sāka 2015. gadā, un dati norāda uz lāču skaita pieaugumu Latvijā, tomēr salīdzinājumā ar Baltijas lāču populāciju kopumā (skaita vērtējums Igaunijā 2020. gadā – 900–950 indivīdi), mūsu valsts teritorijā uzturas ļoti maza tās daļa – minimālais indivīdu skaita vērtējums Latvijā 2021. gadā bija 60–70 lāči.

Lāču monitoringa Latvijā

Veicot fona monitoringu, kurā tiek fiksēti priekšķepu mērījumi, ir iespējams uzkrāt datus un sekot līdzi dzīvnieku populācijas vecuma struktūrai. Mazuļiem līdz gada ve-

Lācis matu lamatas slēpņu kamerā

cumam priekšējās pēdas nospieduma platums ir 6–9 cm, 1–2 gadus veciem lācēniem 9,5–11,5 cm un vecākiem par diviem gadiem 12 cm un lielāks. Pieaugušam lācim pēdas nospiedums pārsniedz 13,5 cm. Pēdu izmēru vērtējums laikā un telpā liecina, ka mūsu teritorijā 2022. gadā ir uzturējušies, minimums, 60 indivīdi.

Sugas fona monitoringa kopā ar gadījuma rakstura novērojumiem sniedz tikai daļēju informāciju par populācijas struktūru. Kopš 2018. gada sugas monitoringā izmanto arī molekulāri ģenētiskās metodes – tiek analizēti lāča DNS saturoši paraugi: mati, siekalas, ekskrementi un e-DNS no pēdu nospiedumiem. Ja paraugs satur kvalitatīvu DNS, var noteikt gan dzīvnieka dzimumu, gan arī izveidot tā saukto dzīvnieka

ģenētisko pasi. 2022. gadā pēc molekulāri ģenētiskajiem rezultātiem Latvijā tika identificēti 16 indivīdi (septiņi tēviņi, četras mātītes, viens ar nenoteiktu dzimumu), tajā skaitā četri no tiem (trīs tēviņi un viena mātīte) ir konstatēti jau 2019.–2021. gadā.

Kopumā kopš molekulāri ģenētiskā pētījuma sākšanas identificēti 72 indivīdi, kuri ir uzturējušies Latvijas teritorijā.

Lāči Latvijā arī ziemo – pirmā zināmā un apsekotā lāču ziemošanas vieta konstatēta 2005. gadā. Nu jau ar pārliecību var apstiprināt arī lāču vairošanos Latvijā. 2021. gada maijā Viļķenes pagasta mežos slēpņu kamerās fiksēta lāču mātīte ar četriem lācēniem, kas ir pierādījums tam, ka lācēni ir dzimuši Latvijā, nevis ienākuši no kaimiņvalstīm.

Netiešās pazīmes lāču konstatēšanai – pēdu nospiedumi, ekskrementi un nagu skrāpējumi

Zinātniski noderīgu informāciju satur tāds lāča pēdas mērījums, kas veikts nevis pakalķepai, bet tieši priekšķepas pēdas nospiedumam tā platākajā daļā. Veicot mērījumu, ir svarīgi nofotografēt pēdas nospiedumu ar mērījumu, kā arī fiksēt vietas koordinātas. Gadījumos, kad nav līdzīgu mērlentes, var izmantot zariņu, ko pielauž atbilstoši pēdas platumam un vēlāk izmēra, kā arī kādu priekšmetu mērogam, kas ir izmērāms, lai pēc tam var atbilstoši novērtēt dzīvnieka pēdas izmēru.

Lāča DNS saturošus paraugus ievāc LVMI “Silava” izvietotajās lāču matu lamatās, arī apsekojot dravu postījumus un ābolu ražas laikā vecos ābeļdārzus, kā arī ikdienas gaitās esot dabā.

Aicinām ziņot par novērotajām lāču klātbūtnes liecībām, sūtot informāciju ar fotogrāfijā fiksēto lāča darbības pazīmi, izmēru (pēdas gadījumā) un vietas atrašanos uz lāču monitoringa grupas e-pastu: lacumonitorings@gmail.com

Guna Bagrade,

LVMI “Silava” vadošā pētniece

Lāču monitoringam zinātniski izmanto šādu informāciju: lāča pēdas nospieduma fotogrāfiju ar tajā iekļautu pēdas mērījumu, datumu un vietas koordinātām

Viens no dzīvnieka DNS saturošajiem paraugu veidiem – lāča ekskrementi

2023. GADA DABAS SIMBOLI

Katru gadu dažādu dabaszinātņu nozaru biedrības Latvijā nominē kādu savvaļas faunas vai floras sugu par nākamā gada dabas simbolu. Iepazīstieties ar 2023. gada simboliem!

Gada kokaugs – smaržlapu roze

Smaržlapu roze (*Rosa rubiginosa*) ir vidēji liels rožu dzimtas krūms. Rozes lapas ir tumšzaļas un to apakšpuse blīvi dziedzermatā. Sabērējot dziedzeri izdala smaržīgu, āboliem līdzīgu aromātu – no tā arī smaržlapu roze ieguvusi savu nosaukumu. Augs ir ierakstīts Latvijas Sarkanajā grāmatā 3. kategorijā – retās sugas.

Gada dzīvnieks – pļavas ķirzaka un sila ķirzaka

Pļavas ķirzaka (*Zootoca vivipara*) ir bieži sastopama visā Latvijas teritorijā. Tā ir viena no pielāgoties spējīgākajām ķirzaku sugām pasaulē. Pļavas ķirzakas garums ar asti ir līdz 12 cm, retāk – līdz 17 cm.

Sila ķirzaka (*Lacerta agilis*) biežāk sastopama teritorijās ar lielu smilšainu augšņu īpatsva un siltu klimatu. Sila ķirzaka ir krietni lielāka un druknāka, sasniedzot pat 25 cm garumu.

Gada putns – lakstīgala

Lakstīgala (*Luscinia luscinia*) ir neliela auguma dziedātājputns, kuras dziesma tiek uzskatīta par vienu no skaistākajām putnu dziesmām pasaulē. Lakstīgalai

raksturīgs pelēkbrūns apspalvojums – uz muguras un krūtīm nedaudz tumšāks, pavēderē – gaišāks. Tēviņi ir nedaudz lielāki nekā mātītes.

Gada dzīvotne – kritāla

Kritālas ir viens no nozīmīgākajiem dabiskas meža struktūras elementiem, kam ir neaizstājama nozīme dzīvības daudzveidības nodrošināšanai mežā. Par kritālu uzskatāmi nokrituši, nokaltuši stumbri vai to daļas. Kritālu atmirušo koksni par dzīves un barošanās vietu izmanto sēnes, glotsēnes, ķērpji, sūnas, gliemeži un kukaiņi.

Gada kukainis – daudzveidīgā mārīte

Daudzveidīgā mārīte (*Harmonia axyridis*) par gada kukaini izvēlēta, lai pievērstu uzmanību invazīvu sugu ienākšanai Latvijā un to ne vienmēr labvēlīgai ietekmei uz vietējām sugām, kā arī lai parādītu, ka Latvijas fauna turpina papildināties ar sugām, kas spēj pielāgoties vietējiem apstākļiem ārpus tās dabiskā areāla.

Gada augs – parastā purvpaparde

Parastā purvpaparde (*Thelypteris palustris*) ir neliela vai vidēja lieluma (20–80 cm) paparde ar tievu, kailu kātu un divkārt (galā vienkārt) plūksnainām lapām. Parastā purvpaparde par gada augu izvēlēta, lai aicinātu iepazīt slapjos mežus, purvus un citas pastāvīgi mitras vietas, kurās atrodama šī suga.

Gada sēne – daivainā čemurene

Daivainā čemurene (*Grifola frondosa*) pieder pie piepju sēņu grupas, un Latvijā tā ir iekļauta aizsargājamo augu sarakstā. Mežā tā ir bioloģiski daudzveidīgu mežu nogabalu indikatorsuga. Šī sēne aug galvenokārt uz lielu, vecu ozolu pamatnēm vai pie veciem ozolu celmiem, kas visbiežāk atrodami mežos, parkos un alejās.

Gada glotsēne – pušķainā šokolādes glotsēne

Pušķainā šokolādes glotsēne (*Stemonitis axifera*) nav ne sēne, kaut gan veido auglķermeņus ar sporām, ne dzīvnieks, kaut gan dzīves sākumposmā ir spējīga pārvietoties, bet gan vienišķas organismas. Tā aug uz vidēji vai stipri satrudējušas koksnes – kritālām.

Inese Ozoliņa,
MKPS Sēlijas nodaļa

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki, LV-3018
Ozolnieku pag.,
Jelgavas nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Kārlis Folkmanis	29363016
Grobiņa	Agrita Šēnberga	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Jānis Dzalbs	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Andrejs Kukšins	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Kārlis Folkmanis	29363016
Iecava	Rita Daščiora	22019356
Jēkabpils	Inese Ozoliņa	26534704
Ozolnieki	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Kārlis Folkmanis	29363016
Tukums	Kārlis Folkmanis	27812527
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs,

Izdevumu iespēšanai sagatavoja Līga Solosteja

Tālr. 63050477, mob. 28018569. Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV-3018

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

